

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

RESMİ OKULLARDA OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN
OKULA VE OKUL-VELİ-ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİNİN
GELİŞİMİNE KATKISININ İNCELENMESİ VE
İŞLEVSELLİĞİNİN ARTIRILMASI İÇİN
İYİLEŞTİRME YÖNTEMLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Murat ERDOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İŞLETME ANABİLİM DALI

İŞLETME PROGRAMI

DANIŞMAN

Prof. Dr. Halit TARGAN ÜNAL

İSTANBUL, Nisan 2015

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

RESMİ OKULLARDA OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN
OKULA VE OKUL-VELİ-ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİNİN
GELİŞİMİNE KATKISININ İNCELENMESİ VE
İŞLEVSELLİĞİNİN ARTIRILMASI İÇİN
İYİLEŞTİRME YÖNTEMLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Murat ERDOĞAN
(122001724)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI

DANIŞMAN
Prof. Dr. Halit TARGAN ÜNAL

İSTANBUL, Nisan 2015

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, kanunen her okulda bulunması gereken ve okul idarelerinin bazılarının istemeyerek de olsa beraber çalışmak zorunda kaldıkları Okul Aile Birliklerinin işlevi, işleyişi ve iyileştirilebilmesi konusunda küçük bir katkıda bulunulabilir mi düşüncesiyle yola çıkılmıştır. Ortaya çıkan sonuç genel itibariyle benzer başka çalışmalarda da görüldüğü üzere, kanun zoruyla okullarda bulundurulan bu birliklerin kimi okul idarelerine göre, “olsa da olur, olmasa da olur” şeklinde değerlendirildiği, kimi okul idarelerine göre ise de Okul Aile Birliklerin bulunmaz bir fırsat olarak değerlendirildiği görülmektedir. Ayrıntılara çalışmanın ilerleyen sayfalarında yer verilecektir.

Prof. Dr. Halit Targan ÜNAL hocama bu çalışmamda bana rehberlik ettiği için, Yrd. Doç. Dr. Turgay MÜNYAS hocama da derslerime girdiği ve bilgilerinden istifade ettiğim için teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Nisan, 2015

Murat ERDOĞAN

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA NO</u>
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÖZET	viii
ABSTRACT	x
SEMBOLLER	xii
KISALTMALAR	xiii
TABLO LİSTESİ	xiv
BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
BÖLÜM 2. KURAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1.EĞİTİM SİSTEMİNDE OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN OKULUN GELİŞİMİNE KATKISI	3
2.1.1.Eğitim Sistemi	3
2.1.1.1.Alt Sistemler ve Üst Sistemler.....	5
2.1.1.2.Sistem Yaklaşımının Eğitim Yönetimine ve Okula Uygulanması..	6
2.1.1.3.Okul Düzeyinde Örgütlenme	9
2.1.1.3.1.Eğitim Sistemlerinde Okul Merkezli Yönetim	10
2.1.1.3.2.Okul Merkezli Yönetimin Kapsamı	12
2.2.EĞİTİM VE TOPLUM İLİŞKİSİ	13
2.2.1.Okul-Çevre İş Birliğinin Kapsamı	14
2.2.2.Aile	16
2.2.3.Anne-Babaların Destek Alma Gereksinimi	18
2.2.4.İş Birliği	18
2.2.4.1.İş Birliğinin Özellikleri.....	20
2.2.4.2.İş Birliğinin Ön Koşulları	20
2.3.OKUL-AİLE İŞ BİRLİĞİ	21
2.3.1.Okul-Aile İş Birliğinin Önemi	22
2.3.2.Okul-Aile İş Birliğini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler	23
2.3.3.Okul-Çevre İş Birliği Etkinliklerine İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri	29
2.3.4.Okul-Aile İş Birliğinin Yasal Dayanakları	31
2.3.4.1.Milli Eğitim Temel Yasası	33
2.3.4.2.Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri	35
2.3.4.3.İlköğretim Eğitim ve Öğretim İlkeleri.....	35
2.3.4.4.Kalkınma Planları.....	38
2.3.4.5.Milli Eğitim Şuraları	39
2.3.4.6.Ulusal Program	40

	<u>SAYFA NO</u>
2.3.5.Okul-Aile Birliği Yönetmeliği	41
2.3.5.1.Amaç ve Kapsam	41
2.3.5.2.Kuruluş	42
2.3.5.3.Okul-Aile Birliğinin Görev ve Yetkileri.....	42
2.3.5.4.Birlik Organlarının Oluşumu, Görev, Yetki ve Sorumlulukları	43
2.3.5.5.Gelirlerin Kabulü, Harcanması ve Kiraya Verme Usulü.....	48
2.3.5.6.Tutulacak Defter, Dosya ve Belgeler	50
2.3.5.7.Çeşitli Hükümler.....	50
BÖLÜM 3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	51
3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ	51
3.2.EVREN VE ÖRNEKLEM	51
3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	52
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	52
3.3.2 Okul Aile Birliğinin Okul Yönetimine ve Okul – Veli – Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısı Ölçeği	52
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	53
3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	53
BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR	55
4.1.GRUBUN DEMOGRAFİK YAPISINA AİT DEĞERLER	55
4.2.OKUL AİLE BİRLİĞİNİN OKULUN VE OKUL – VELİ – ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİNE KATKISI	57
4.2.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul -Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi	57
4.2.2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi	58
4.2.3. Katılımcıların Çalıştıkları Okula Göre Okul Aile Birliğinin Okulun Ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi	60
4.2.4. Katılımcıların Mezuniyetlerine Göre Okul Aile Birliğinin Okulun Ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi	62
4.2.5. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Okul Aile Birliğinin Okulun Ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi	65
4.2.6. Katılımcıların Görevlerine Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi	66
4.2.7. Katılımcıların Daha Önce Görev Alma Durumuna Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi	69

	<u>SAYFA NO</u>
BÖLÜM SON. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	71
KAYNAKLAR.....	76
EKLER.....	80
ÖZGEÇMİŞ.....	83

ÖZET

RESMİ OKULLARDA OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN OKULUN GELİŞİMİNE KATKISININ İNCELENMESİ VE İŞLEVSELLİĞİNİN ARTIRILMASI İÇİN İYİLEŞTİRME YÖNTEMLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Bu araştırma ile resmi okullarda okul aile birliklerinin okulun gelişimine katkısının incelenmesi ve işlevselliğinin artırılması için iyileştirme yöntemlerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın evreni 2013–2014 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Maltepe İlçesindeki farklı kademedeki resmi okullarda çalışan yönetici ve aile birliği üyeleridir. Evreni daha iyi temsil edeceği düşüncesiyle farklı sosyoekonomik çevrelerdeki okullardan “sistemik tesadüfî (katmanlı) örnekleme” yoluyla 154 yönetici ve aile birliği üyesi araştırma örnekleme alınmıştır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Aile Birliğinin Okulun Gelişimine Katkısını Belirleme Ölçeği (Dizbay, 2010)” kullanılmıştır.

Ölçeklerden elde edilen veriler kodlanarak bilgisayar ortamında SPSS paket programıyla analiz edilmiştir. Ölçeğin birinci bölümüyle ilgili verilere ilişkin frekans ve yüzde dağılımı alınmış, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar için parametrik analiz teknikleri normal dağılımın görülmediği değişkenler için nonparametrik teknikler kullanılmıştır. Bağımsız grup t testi, Kruskal Wallis-h testi ve Mann Whitney-U testleri kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular şunlardır;

Katılımcılar okul aile birliğinin okul gelişimine katkısının orta düzeyde olduğunu düşünmektedirler. Kadınlar aile birliğinin okul gelişimine katkısını erkeklere göre daha olumlu değerlendirmektedirler. Kişilerin yaşlarına göre okul aile birliğinin okulun gelişimine katkısının eğitim öğretim ile toplam ölçekte anlamlı bulunmazken personel işlerinde anlamlı bulunmuştur. 41 ve üzeri yaş grubunun daha olumlu değerlendirmelerde bulunduğu görülmüştür. Okul değişkenine göre personel işleri alt boyutunda anlamlı farklılık bulunurken diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Lisede çalışanlar ise en az olumlu düşünen gruptur. Mezuniyetlerine göre tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulmuştur. Lise mezunları en olumlu düşünen gruptur. Medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çalıştıkları görev değişkenine göre tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmuştur. Aile birliği üyeleri en olumlu düşünen gruptur. Müdür yardımcıları ise en olumsuz düşünen gruptur. Daha önce aile birliklerinde görev alma durumuna göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Daha önce çalışanların çalışmayanlara göre daha olumlu değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Okul Aile Birliği, Okul Gelişimi, Okul Veli Öğrenci İlişkisi

Tarih: Nisan, 2015

ABSTRACT

THE RESEARCH IS TO UNDERSTAND THE CONTRIBUTION OF PTAS TO THE DEVELOPMENT OF PUBLIC SCHOOLS AND TO CONDUCTRESEARCH ON TOOLS ON HOW TO IMPROVE THE ADMINISTRATION

The goal of this research is to understand the contribution of PTAs to the development of public schools and to conduct research on tools on how to improve the administration.

The data of this research is being driven from Istanbul Maltepe district public schools staff and PTA members of the 2013-2014 school year. In order to have a better representation of the demography 154 administrators and PTA members from various socio-economic neighborhoods have been selected “systematic randomly”.

In order to collect data “personal information form” and the “scale to measure contribution of PTAs to schools (Dizbay, 2010)” have been used.

The collected data has been encoded and analysed with the SPSS packaging program. In the frist part frequency and percentage have been displayed in the scale, to display normal distribution parametric analyses techniques and nonparametric analyses techniques have been used for variables outside of the normal distribution.

For the independent group testing Kruskal Wallis-h test and Mann Whitney test haven been used.

Following results have been obtained with this research:

The participants have the impression that the contribution of the PTA to the school is in intermediate level. Female participants see a higher contribution of the PTAs to schools compared to male participants. There is no correlation between the age and educating however a correlation has been discovered for school staff. Participants who are 41 and older have scored higher. Based on the school variable a meaningful difference has been discovered for school staff in the lower dimension however in the other lower dimensions no meaningful difference exists.

High school staff scored least positively. Depending on graduation meaningful differences have been discovered in the lower dimensions. High school grandaunts think the most positive. No difference has been found based on marital status. Occupation showed meaningful differences. PTA members scored the highest. Assistant principals think the most negatively. A meaningful difference has been discovered if the participant had been a member of a PTA before. Previous members have compared to new members a more positive impression.

Key words: PTA, School Development, School Parent Student Relations

DATE:April, 2015

SEMBOLLER

n:	Frekans
p:	Anlamlılık derecesi
so:	Sıralamaların ortalaması
st:	Sıralamaların toplamı
Ss:	Standart sapma
$\bar{x}$:	Aritmetik ortalama

KISALTMALAR

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	:(StatisticPacketsForSocialSeciences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
Akt.	: Aktaran
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
Sf.	: Sayfa
v.diğ.	: Ve diğerleri
AFA	: Açımlayıcı faktör analizi
OABY	: Okul Aile Birliği Yönetmeliği

TABLO LİSTESİ

SAYFA NO

Tablo 4.1. Demografik Özellikler	55
Tablo 4.2. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısı Ölçeğinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, Değerleri.....	57
Tablo 4.3. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Cinsiyetlerine Göre Değerlendirilmesi.....	58
Tablo 4.4. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Yaşlarına Göre Değerlendirilmesi.....	59
Tablo 4.5. Personel İşleri Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları	60
Tablo 4.6. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Çalıştıkları Okula Göre Değerlendirilmesi	61
Tablo 4.7. Personel İşleri Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları	61
Tablo 4.8. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Mezuniyetlerine Göre Değerlendirilmesi	62
Tablo 4.9. Eğitim ve Öğretim Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları	63
Tablo 4.10. Personel İşleri Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları	64
Tablo 4.11. Toplam Ölçeğin Mann Whitney-U Testi Sonuçları	64
Tablo 4.12. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Medeni Durumlarına Göre Değerlendirilmesi	65
Tablo 4.13. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Görevlerine Göre Değerlendirilmesi	66
Tablo 4.14. Eğitim ve Öğretim Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	67
Tablo 4.15. Personel İşleri Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları	68
Tablo 4.16. Toplam Ölçek Mann Whitney-U Testi Sonuçları	69
Tablo 4.17. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul-Veli-Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Daha Önce Görev Alma Durumuna Göre Değerlendirilmesi....	70

BÖLÜM 1. GİRİŞ VE AMAÇ

Eğitim kurumlarının başarısı, o kurumun çevresiyle olan sağlıklı ilişkilerinden ve okul aile birliğinin katkısından olumlu etkilenmektedir. Eğitim örgütünün ürünü öğrencidir ve öğrenci istenilen düzeyde olmayabilir. Okul bu konuda sorumluluklar taşımaktadır. Okulun iyi ürünü hiç şüphesiz başarılı öğrencidir. Okulun başarısında okul aile birliğinin katkısı önemli bir etkidir.

“Erkılıç (2008)’a göre okul-çevre iş birliğinin günümüz dünyasının olmazsa olmazlarından biri olduğu açıktır. Okulu, çevreyle iş birliğine düne göre daha çok zorlayan kimi nedenler çok boyutludur. Genel bir bakışla bu nedenler, okulun toplumsal açık bir sistem olarak çalışması, kitle iletişim ve bilişim alanındaki gelişmeler, yurttaşların eğitim düzeyinin yükselmesi, sosyal yapıdaki değişim, demokratikleşme eğilimleri biçiminde sıralanabilir. Artık içine kapanık, kendi kendini yiyen, için için biten bir örgütsel kültürün ve üretim sürecinin yaşamasına olanak yoktur. Bununla birlikte okul ve okul çalışanlarının bu sürece ne kadar hazır oldukları tartışmalıdır. Kuşkusuz hızlı değişime ulusal ve kurumsal olanakları kullanarak akılcı katılım bir gerekliliktir. Bu bağlamda okul-çevre iş birliği etkinliklerine ilişkin temel kavramların gözden geçirilmesi de bir gerekliliktir.”

Okulun çevre ile iş birliğinin kapsamı düşünüldüğünde çevre; okulun kendisi dışında doğrudan ve dolaylı etkileşim hâlinde bulunduğu, etkilediği veya etkilendiği her tür kurum ve kişilerdir. Bu bağlamda aile, yerel yönetimler, okulun bulunduğu ortam, eğitsel, ticari veya sosyal amaçlı iletişim ve etkileşim içinde olunan kurum ve kişilere kadar tüm ögeler, okul için çevre olarak tanımlanabilir. Eğitim-öğretim hizmetlerindeki öğrenci-öğretmen ve okul-aile ilişkileri, kimi zaman çatışmalar, disiplin sorunları, kalabalık sınıflar, fiziki koşullardaki yetersizlik, bürokratik işlerin çokluğu, toplumun eleştirileri, eğitim kurumları üzerindeki sosyal ve politik baskılar, ödüllendirme ve karara katılımın yetersizliği gibi sorunlar okulun çevresi ile ilişkilidir. Bu sorunların çözümü ya da olumsuz etkisinin en aza indirilmesi kurum kültürünün, aile birliğinin

desteğiyle şekillenmesi neticesinde gerekleŖecektir. Okul Aile Birlikleri, okul, aile ve ğrenci arasında örgütlü bir iliŖki kurarak okullarımızdaki eğitim süreçlerine velilerin katılımını sağlar, eğitimin toplumsallaŖmasına yardımcı olur.

Okul Aile Birlikleri para toplama, okulun kantinini, varsa spor salonunu ve uygunsa okul bahçesini otopark olarak alıŖtırma ya da kiraya vermeye ayrıca mal veya hizmet alımı konusunda her türlü yetkiye sahiptir. Bu mali kaynaklar okulun ihtiyaı olan bilgi ve teknolojik ekipmanların sağlanması, okulun temiz ve hijyenik olması, gerekli bakım ve onarımların yapılması gibi konularda ya da okulun ihtiyaçları doğrultusunda kullanarak okulun performansının artırılması yönünde harcanacağı şeklinde düşünölebilir. Bu alıŖmada, sosyal bir sistem olan okulun, amaçlarına ulaŖmasında resmi okullarda okul aile birliklerinin okulun gelişimine katkısının incelenmesi ve işlevselliğinin artırılması için iyileŖtirme yöntemlerinin araŖtırılması amalanmıŖtır. Bu amaçla okul aile birliklerinde görev yapan kiŖilerin okula sağladıkları katkıya bağlı olarak ortaya çıkan algıları tespit edilmeye alıŖılmıŖtır. Bu algılamaların eŖitli deęiŖkenler açısından farklılaŖıp farklılaŖmadıęının belirlenmesiyle okul aile işbirliğine yönelik ipuçlarının bulunması hedeflenmiŖtir.

Yukarıdakilerden hareketle bu alıŖmanın problem cümlesi; “Resmi okullarda Okul Aile Birliklerinin okulun ve okul – veli – ğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısı nasıldır ve işlevselliği ne şekilde arttırılabilir?” şeklinde belirlenmiŖtir.

Okulların eğitim amaçlarını gerekleŖtirmek için aile birliklerinin maddi katkısının gereği açıktır. Bu araŖtırmada aile birliklerinin sağladığı katkının düzeyi ile bu katkıyı etkileyen faktörlerin ve sorunlu alanların belirlenmesi, bu sorunların çözümüyle ilgili tedbir alınması hususunda bu alıŖmanın yarar sağlayacağı umulmaktadır. AraŖtırma beŖ bölümden oluŖmaktadır. AraŖtırmanın birinci bölümünde araŖtırma ile ilgili genel kapsam aıklanmıŖ, ikinci bölümünde eğitim sistemi, bu sistem içinde okul toplum ilişkisi, ve okul aile birliği ilişkisi aıklanmıŖ, üçüncü bölümünde araŖtırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması, dördüncü bölümde araŖtırmaya ilişkin bulgular ve yorumlara, beŖinci bölümde sonuçlar, tartıŖma ve önerilere yer verilmiŖtir.

BÖLÜM 2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde okul aile birliğinin okul gelişimine katkısına yönelik kuramsal çerçeve araştırılmıştır. Eğitim sistemi, okul ve çevre ilişkileri bağlamında incelenmiştir. Eğitim kurumlarının sistem yaklaşımına göre durumlarının belirlenmesine çalışılmış ve çevreyi oluşturan öğeler belirlenmiştir.

2.1.EĞİTİM SİSTEMİNDE OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN OKULUN GELİŞİMİNE KATKISI

Bu bölümde eğitim sistemimizde okul aile birliklerinin bütün seviyedeki okulların gelişimine olan katkılarının incelenmesi yapılacaktır. İlkokul, ortaokul ve lise seviyesindeki devlet okullarının bünyesinde kurulmuş olan okul aile birliklerinin eğitime, fiziki donanım, öğrencilere ve velilere olan katkıları üzerinde durulacaktır.

2.1.1.Eğitim Sistemi

“Sistem, birbiriyle ilişkili öğelerin, belirli amaçlara dönük olarak birlikte çalışmasına dayalı, aynı zamanda kendisi de daha büyük sistem ya da sistemlerin parçası olarak işlevde bulunan bir bütün olarak tanımlanır (Şişman, 2013). Sistemlerde hiyerarşik bir sıralama vardır ve parçalardan oluşan sistemin kendisi bir başka bütünün parçasıdır. Alt ve üst sistemlerdeki değişim, sistemi değişime zorlayan en önemli etken olarak görülmektedir (Sucu, 2000). Sistem, bir veya daha çok amaca ve ya sonuca ulaşmak için aralarında ilişkiler olan fiziksel veya kavramsal, birden çok bileşenin oluşturduğu bütündür (Esen, 1985). Başaran (1994)’a göre ise sistem, çevresindeki sistemlerden girdiler alan; onlara çıktılar vererek hizmet eden, birbirlerine bağımlı alt sistemlerden oluşan çevre sistemleriyle sınırlandırılmış bir bütündür.”

“Sistem; bir araya gelip, birbirini etkileyen nesnelerdir. Bunların bir araya geliş nedenlerine, biçimlerine ve karşılıklı iletişim durumlarına da sistemin yapısı ismi

verilmektedir. Birbirleriyle karşılıklı ilişkiye giren öğelerin oluşturduğu karmaşık görünen bir bütün, birleştiricileri birbirinden ayrı ve bağımsız olamayacağı ve düşü-nülemeyeceği için içgüdüsel bir karmaşa olarak da tanımlanabilir (Fişek,1979).”

Dolayısıyla bütün sistem tanımlarında şu özelliklerin ortaya çıktığı görülmektedir: Parçalar, parçalardan oluşan bütün, parçalar arasındaki ilişkiler ve etkileşimden doğan karmaşıklık.

“Can (1991)’a göre, sistemi oluşturan öğeler şunlardır:

- Girdiler; Sistemin amacını gerçekleştirmesi için çevreden işleme sürecine aldığı insan gücü, hammadde, bilgi ve teknolojidir.
- İşleme; Sistemin amacını gerçekleştirmek için çevreden aldığı girdiler üzerinde amaca yönelik yaptığı değişikliklerdir.
- Süreç; Kararların verilmesinden ürünün elde edilmesine kadar geçen zaman içindeki bir dizi işlemler serisidir.
- Çıktılar; Sistemin yaşamını sürdürmesi için girdileri işleyerek, bir bölümünü kendisi için ayırdığı, bir bölümünü de çevreye sunduğu üründür. Bu ürün mal, hizmet, düşünce ve bilgi olabilir.
- Sistemin Çevresi; Bir sistemin dışında kalan her şey çevredir. Sistemin girdilerini aldığı ve çıktılarını sunduğu böylece etkileştiği diğer sistemlerdir.
- Geribildirim; Çıktıların bir bölümünün daha sonraki çıktıların girdisini oluşturmak üzere sisteme dönmesi ve sistemin kendi davranışı (gidişatı) hakkında bilgi toplaması ve bu bilgiyi önceden belirlenen hedeflerle karşılaştırarak sapmaların tespiti ve düzeltilmesi sürecidir
- Güç Yitimi; Bir örgütte işe dönüştürülmemiş enerji, atıl kapasitedir. Sistemin bozularak güç ve enerji kaybetmesidir.”

“Sistemler, girdilerdeki firelerden ve alt sistemlerdeki aşınmalardan dolayı güç yitimine uğrarlar. Fireler; girdilerin gereğinden fazla kullanılarak savurganlık edilmesinden, uygun teknolojinin kullanılmayışından ve sistemin ürün vermekten çok, kendini yaşatmak için kullanılmasından dolayı şişmanlamasıyla olur. Alt sistemlerdeki aşınma ise sistem araçlarının, kötü kullanılması, aşırı yüklenme, bakımsızlık ve

arızaların onarılmaması sebeplerinden olur (Başaran,1994). Sistemin sorunlarını sisteme bildiren bilgilere dönüt denir. Sistemin iç çevresinden aldığı dönüte iç dönüt; sistemin dış çevresinden aldığı dönüte de dış dönüt denir (Başaran, 1994).”

“Dönüt ikiye ayrılır: Olumlu (pozitif) dönüt, girdiyi kontrol eden üniteye iletilen mesajın yönü sistemin amacına yöneliktir. Olumsuz (negatif) dönüt ise girdiyi kontrol eden üniteye iletilen bilginin, çıktının arzu edilen standarttan sapmış olduğuna yöneliktir ve sistemin amacının tersine bir yön gösterir (Esen, 1985).”

2.1.1.1.Alt Sistemler Ve Üst Sistemler

Sistemler, alt sistemler ve üst sistemler olarak ikiye ayrılır. Alt sistemler, bütünü oluşturan parçalar; üst sistemler ise bir sistemin bağlı olduğu büyük sistemler olarak tanımlanır. Örneğin, okul bir sistem olarak ele alındığında il, ilçe ve merkez örgütleri üst sistemler; okul içinde yönetim birimi, bölümler, sınıflar ise okulun alt sistemleri olarak ele alınır.

“Sistemler, doğal sistemler ve insan yapısı sistemler; açık sistemler ve kapalı sistemler; mekanik sistemler ve biyolojik sistemler gibi değişik şekillerde sınıflandırılabilir. Sistem yaklaşımı, öncelikle doğa bilimlerinde gündeme gelen, daha sonra örgütsel bilimlere ve bu bağlamda okula uygulanan bir yaklaşım şeklidir. Buna göre eğitim sistemi de açık ve sosyal bir sistem olarak tanımlanmıştır (Şişman, 2013).” Sistemlerin değişimlerini zamanında yapmamaları veya yapamamaları, onların ilişkilerini olumsuz yönde etkileyecek, onu güçsüzleştirecek ve sistemdeki entropi eğilimini hızlandıracaktır. Bu duruma düşmemek için bilinçli olarak değişimin gereğinin yapılması sistemler açısından yaşamsal önem taşıdığı ortadadır.

Okulu sistem olarak gördüğümüzden, okul aile birliği okulun alt sistemlerindendir. Okul sisteminin verimli olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için okul aile birliği ile olan ilişkilerinin önemi büyüktür. Okul yönetimi aile birliğinin çalışmasına uygun ortam hazırlamalı, okul aile birliği üyeleri de yönetmelikte belirtilen görevleri yerine getirmelidir. “Okulun çevreyle bütünleşmesini sağlayacak en önemli alt sistemlerden birisi okul aile birlikleridir (Kebeci, 2006).” Bu alt sistemin sağlıklı iş görmesi okulun amaçlarına ulaşmayı kolaylaştıracaktır.

2.1.1.2.Sistem Yaklaşımının Eğitim Yönetimine ve Okula Uygulanması

Sistem yaklaşımının eğitim yönetimine ve okula uygulanması, sistem yaklaşımı ile ilgili kavramların okula ihtiyaç duyulduğu şekliyle uyarlanması neticesinde mümkün olabilecektir. “Okulu sistem olarak algılamak demek, okulu tek başına bir örgüt olarak değil, çevresindeki diğer sistemlerle birlikte, bütüncül düşünmek demektir. Okula sistem yaklaşımı, okulun sorunlarının ilişkili olduğu tüm öğelerle birlikte, bütüncül bir yaklaşımla anlaşılmasını sağlar (Açıkalın, 1997).”

“Bir açık sistem olarak okul, girdi-işleme-çıktı doğrusal çizgisinden sonra çıktılar için enformasyona ihtiyaç duyar. Okul geri bildirim yolu ile mezunların iş bulup bulmadığı, iş yeri ya da işverenin mezunlardan memnuniyet düzeyi, mezunların bir üst okula gidip gidemediği, iş piyasasının hangi nitelik ve sayıda insana ihtiyaç duyduğu, okulun ürün ve hizmet çıktıları ile öğretim süreç, program ve kalitesine gelen öneri ve eleştiriler, negatif entropi (mezun öğrencilerden bir kısmının okulun yeni girdisi olması) vs. gibi durumları sağlar (Yalçınkaya, 2002).”

Eğitim sistemlerinin yapı ve işleyişine ilişkin sorunlar, ulusal ve uluslararası düzlemlerde yapılan çeşitli toplantılarda sürekli tartışılmaktadır. Eğitim sistemi ve eğitim işlerinden sorumlu olan devlet kurumu, diğer alt sistemlerden bağımsız düşünülemez. “Eğitim politikalarının oluşturulup uygulanmasında, ekonomik, politik ve kültürel faktörlerin de belirleyici olduğu görülmektedir. Endüstri toplumundan bilgi toplumuna geçiş aşamasında, teknolojik alanda meydana gelen olağanüstü gelişmeler, değişimler ve küreselleşme süreci, ulusal eğitim politikalarının belirlenmesinde de göz önünde bulundurulması gereken unsurlar arasında yer almaktadır (Şişman, 2010).”

“Sistem yaklaşımı ile ilgili kavramlardan sistemin açıklığı okula uygulanmak istendiğinde yönetim açısından yönetilenlerin karara katılması akla gelmelidir. Okulda bulunan öğretmenlerin, hizmetlilerin, memurların yanında öğrenci temsilcileri kanalıyla öğrencilerin, hatta okulun dış çevresinde bulunan veli, sivil toplum örgütleri, yerel yöneticiler gibi kişilerin okulun yönetimine katılması, okulun (sistemin) açıklık derecesini belirler (Bursalıoğlu, 2005).”

Diğer bir bakışla, “Yalçınkaya (2002)’ya göre, okulun özellikle öğrenci girdisi bakımından her öğrenciye açık olma derecesinin de belirlenmesi gerekir. Okulların, çevrenin yoğun baskısı ve takibi altında dinamik dengeler kurması zorunluluktur. Bu anlamda eğitim sistemleri yenilik yapmayı ve bu yenilikleri öncelikle kendilerine, dolaylı olarak da çevrelerine yaymayı başaramamışlardır. Bu durum bir taraftan uyum mekanizması yolu ile sağlanırken, diğer taraftan da dinamik dengelerin oluşturulması gerekir.”

“Toplumu ve sosyal yapıyı oluşturan diğer sosyal kurumlar gibi eğitim kurumları da toplumu oluşturan, kültürel yönden ortaklıkları sağlamak amacına dönük sosyal bir kurum olarak tanımlanabilir. Sosyal kurumların ve bireylerin hayatta karşılaşacakları bazı ortak yaşam problemlerini çözmede ortak çözüm davranışı göstermesi, böylece davranışlarda bir benzerlik ve ortaklık sağlanması beklenir (Şişman, 2010).” “İnsanlar, yaşayan bir sistem içinde bulunmaktalar ve içinde yaşadıkları sistem bünyesinde değişim yaratabilme gücüne de sahiptirler, ama değişimi gerçekleştirebilmeleri imkânsız görünmektedir. Çünkü içinde yaşadıkları sistemi etkileyebilecek veya değiştirebilecek küçük bir takım özelliklere sahip olmaları, içinde yaşadıkları sistemin küçük bir bileşeni oldukları gerçeğini pek değiştirmeyecektir (Sucu, 2000).”

Hemen her ülkede eğitim, en azından zorunlu (temel) eğitim, sosyal bir kurum ve bir hizmet alanı olarak kamu yani devlet tarafından parasız olarak sunulmaktadır. Bunun önemli bir nedeni, eğitimin bir toplumun, sosyal, politik, ekonomik yönlerden gelişmiş ve kalkınmış bir ülke olabilmesinin temel nedenlerinden birisi olarak görülmesidir. Bu anlamda “Serter (2008)’e göre, eğitimin birey ve içinde bulunduğu toplum açısından üstlendiği sorumluluğu yerine getirebilmesinin gerçekleşmesi zaman gerektirmektedir. Yani eğitim, sonuçlarının hemen görülemediği uzun vadeli bir insan yatırımdır.”

“Okullar, eğitim öğretim işlerinin yapılabilmesi için oluşturulmuş özel mekânlardır. Ancak, okulu salt mekân olarak görmek kuşkusuz doğru değildir. Okul kendine özgü sosyal, sosyo-psikolojik, ekonomik, yönetsel ve siyasal niteliklere sahip özel sosyal bir yapıdır. Bir toplumsal kurum olarak okulun kendine özgü yönleri karmaşıktır. Tüm karmaşıklığa karşın okulun kendine özgü yönlerinden en belirgin ve başat olanı okulun bir sosyal sistem oluşudur (Erkılıç, 2008).”

Açık sistemler, çevrelerine karşı açık olan ve çevreleriyle etkileşim içinde bulunan sistemlerdir. Bunun tersi ise kapalı sistemdir. Eğitim sistemi, aynı zamanda açık bir sistem olarak tanımlanır. “Açık sistemler, girdiler, işleme süreci, çıktılar, geri bildirim, çevre, denge, güç kaybı gibi öğelerden oluşmaktadır. Açık sistem yaklaşımı bakımından eğitim sistemleriyle ilgili şu özellikler sıralanabilir (Şişman, 2013):

- Açık sistemler olarak eğitim sistemleri dış çevreden girdiler alan, bunları işleyerek çevrelerine çıktılar sunan sistemlerdir.
- Eğitim sistemleri, çevrelerinden aldıkları girdilerin sürekliliğine bağlı olarak yaşamlarını sürdürürler.
- Eğitim sistemleri, çevrelerinden aldıkları girdileri işleyerek çıktıya (ürüne) çevirir ve çevrelerine mal ya da hizmet olarak sunarlar.
- Eğitim sistemleri, çevrelerine sundukları ürünün bir kısmını tekrar girdi olarak alırlar.
- Eğitim sistemleri, çevreden gelecek istem ve beklentiler doğrultusunda amaç, süreç ve ürünlerinde gerekli değişiklik ve düzeltmeleri yaparlar.
- Eğitim sistemlerinin çevresi, başka sistemlerce (siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik) kuşatılmıştır.
- Eğitim sistemleri, kendini çevreleyen diğer sistemlerden etkilenir ve onları etkiler.
- Eğitim sistemleri, aynı zamanda kültürel (üyelerce paylaşılan değerler), yapısal (sistemin üyelerden bürokratik beklentileri), politik (sistem içindeki güç ilişkileri), bireysel (üyelerin bilinç ve motivasyonu) öğelerden meydana gelir.”

Okulun, çevresine karşı kapılarını kapatması, toplumun okulu olmaktan çıkmaya başlaması demektir. Böyle bir durumda örgüt, kendine gerekli olan girdileri güven altına alıp yaşamını sürdürse bile, artık eğitim kurumunun toplumun gereksinimlerini karşılayan bir eğitsel örgüt olmasından uzaklaşması demektir.

Okul, çevrenin istediği ve gerekli kıldığı değişimleri izlemeli ve onları karşılayacak araştırma ve geliştirme çalışmalarına girmelidir. Aynı zamanda kendi bünyesinde bulunan alt sistemlerden gerekli birimleri oluşturması da gerekir. Bu birimler çevreden alacağı dönütler sayesinde elde edeceği bilgilerden yine kendisini geliştirmek için yararlanmalıdır.

Sonuç olarak, eğitimin çok yönlü bir girişim olması ve örgütlerin çoklu gruplardan oluşması, bu örgütler için sistem yaklaşımını zorunlu kılmaktadır. Modern yönetim yaklaşımlarından sistem yaklaşımı her ne kadar genel yönetim bilimlerine katkı yapmayı amaç edinse de, eğitim yönetimine de fayda sağladığı ve eğitim kurumlarının sistem yaklaşımı ile incelenmesi gerektiği konusunda ortak görüş birlikteliği vardır.

2.1.1.3.Okul Düzeyinde Örgütlenme

İnsanlar, canlı ve dinamik bir sistem içinde yaşamaktadırlar ve içinde yaşadıkları sistem içinde de değişim yaratabilme gücüne sahiptirler. Ancak değişimin bireyler tarafından denetlenebilmesi artık olanaksız görünmektedir. Çünkü insanlar içinde yaşadıkları sistemin ancak en küçük bir parçasını oluşturmaktadırlar.

“Toplumsal hayatta insanlar, evde, işyerinde, sokakta, sosyal öğrenme sürecinde birbirinden öğrenir. Bu süreçte herkes, bir diğerinden öğrendiği bilgiyi aynı zamanda bir başkasına öğretmek için, öğrenme kaynağı ve rol modeli olma görevi görmektedir. İşte bu öğrenme ve öğretme sürecinin, amaçlı, sistemli, planlı, programlı ve düzenli bir biçimde gerçekleşebilmesi, eğitim ve okul sistemlerinin oluşmasını ve eğitimin kurum-sallaşmasını sağlamıştır. Böylece her toplum, sosyal mirasını sürdürmek, toplumsal düzenliliğini, sürekliliğini ve istikrarını sağlamak için kendi eğitim sistemlerini ve eğitim kurumlarını oluşturmuştur (Şişman, 2013).”

Hemen her ülkede eğitim, en azından (temel) zorunlu eğitim, sosyal bir kurum ve bir hizmet alanı olarak kamu, yani devlet tarafından ücretsiz olarak sunulmaktadır. Bunun önemli bir nedeni, eğitimin onu alanlar dışında birtakım sosyal ortaklarının da olmasıdır. Günümüzde eğitim, bir toplumun, sosyal, politik, ekonomik yönlerden gelişmiş ve kalkınmış bir ülke olabilmesinin temel göstergelerinden birisi olarak kabul edilmesidir. Dolayısıyla okul, kurumsal amaçlarını gerçekleştirmesi beklenen toplumsal bir sistemdir.

Okul, eğitim sisteminin en ileri ve uç noktasında bulunmakta ve eğitim sistemin alt sisteminde yer almaktadır. Okul, eğitim hizmetlerinin üretildiği ve sunulduğu bir birimdir. Dünyada eğitim sistemleri üzerinde olduğu kadar okul üzerinde de çeşitli tartışmalar yapılmaktadır. Okulların işleyiş ve yapıları, ülkelere göre benzerlikler ve

farklılıklar gösterebilir. Dünyada bu konudaki tartışmalar ve eğitim araştırmaları okulların daha bağımsız bir yapıya ve işleyişe kavuşturulması yönünde yoğunlaşmaktadır.

“Örgütlerin gelişme ve büyüme istekleri neticesinde, farklılaşmaları, uzmanlaşmaları ve faaliyet alanlarını genişletme durumları gerçekleşir. Bu süreçte bölümler arasındaki kurulu dengenin ihtiyaç halinde yeniden oluşturulması; yetki ve sorumluluk dağılımının bu dengelere göre yeniden dağıtılması söz konusudur. Büyümeye yönelik birleşmeler veya katılmalar ayrıca değişimin kaynağı da olabilmektedir. Teknolojik yenilikler, stratejik hedeflerdeki farklılıklar, izlenen politikalardaki değişimler, örgütün kendi içindeki diğer etken değişkenlerdir (Sucu, 2000).”

Okul dediğimiz örgütün en önemli özelliği, üzerinde işlem yaptığı hammaddenin toplumdan gelen ve topluma giden insan olmasıdır. Okulda çatışma halinde bulunan çeşitli değerler bulunur. Okulun ürünü olan insan davranışındaki değişiklikleri beklemek, gözlemek ve değerlendirmek süreç bakımından oldukça uzundur. Bu süreçte oluşabilecek hataları fark etmek ve çözmek başta okul müdürü ve öğretmenler olmak üzere ailenin de görevidir. “Okul, çevresindeki bütün formal ve informal örgütlerden etkilenen bir örgüttür. Aynı zamanda okul, kültürün değişimini ve gelişimini sağlayan örgütlerin de başında gelir (Atayeter, 2004).”

2.1.1.3.1.Eğitim Sistemlerinde Okul Merkezli Yönetim

Okul - veli ilişkileri ve ailenin okul süreçlerine katılması, özellikle 1980’li yıllardan itibaren başarılı okullar üzerinde yapılan araştırmalarla birlikte yeniden önem kazanan bir konudur. Birçok ülkede 1980’li yıllardan itibaren eğitim ve okul reformu konusundaki çalışmalarla birlikte eğitim sistemlerine ve okul yönetimine katılım konusu, toplantı, seminer ve konferanslarda en başta ele alınan konulardan biri olarak gündeme gelmeye başlamıştır. “Birçok eğitimci ve eğitim politikalarına yön verici, eğitimde kalite geliştirmeye okuldan ve sınıftan başlanması gerektiğine inanmaktadırlar (Şişman, 2013).”

Buna göre eğitim sistemi ve okulun yapısında ve yönetim uygulamalarında yapısal reformların gerekliliği gündeme gelmeye başlanmıştır. Etkili ve başarılı okullar üzerinde yapılan araştırmalarda ulaşılan sonuçlar da bu çalışmaları desteklemiştir. Buna bağlı olarak merkezinde okulun bulunduğu program geliştirme, okul merkezli kadro sağlama, okul merkezli öğrenci danışmanlığı, okul merkezli bütçe ve buna benzer konular gündeme gelmeye başlamıştır. Ancak bu bağlamda bazı uzmanlar ve eğitimciler gücün merkezden okullara dağıtılmasının eğitimde kaliteyi garanti etmeyeceğini ileri sürmüştür.

Eğitim sisteminin merkeziyetçi bir yapıdan kurtarılabilmesi ve eğitimle ilgili sorunların daha kolay ve rahat çözümlenebilmesi için öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin ve okulun yakın çevresinin yönetime katılabilmesi gerektiği konusu son zamanlarda en çok gündemde olan konudur.

İnsanlar tarafından oluşturulmuş sistemlerde, değişim kendiliğinden gerçekleşmez. Sistemler içten ve dıştan değişim için gelecek bazen istek bazen de baskılara uyum sağlamak için değişime yönelirken, aynı zamanda, yaşamlarını sürdürme, geliştirme ve büyüme amaçlarına uygun hale getirmeye yönelik olarak, çevrelerini de değiştirmeyi amaçlarlar.

Merkezi yönetim yapısına sahip olan bir okulda kırtasiyecilik, hantallık ve merkeziyetçilik gibi sorunların ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğu ve MEB'in bu sıkıntılarla çok uzun bir zamandan beri karşı karşıya olduğu ve bu sıkıntıları teknolojinin gelişmesi ile birlikte aşabilmenin yollarını araştırdığı bilinmektedir.

“Okul merkezli yönetim uygulamalarının okul, öğretmenler, öğrenciler ve veliler açısından bazı yararları üzerinde durmak gerekirse bunlar arasında şu beklentiler yer almaktadır (Şişman, 2013):

- Öğrenci başarısının artması
- Sorumluluğun paylaşılması
- Okul toplumunun güçlendirilmesi
- Okulla bütünleşmenin sağlanması
- Performans ve moralin yükselmesi ”

2.1.1.3.2.Okul Merkezli Yönetimin Kapsamı

“Eğitimcilerin, özellikle de yönetici konumunda olanların, merkezi örgütlenmeye dayalı eğitim sisteminden memnun olmadıkları görülmektedir. Yöneticiler merkeziyetçi eğitim sisteminin yararsız ve verimsiz olduğu konusunda hem fikirdirler. Çünkü ülkenin bir bölgesi için dikilen bir gömleğin bütün her yere giydirilmek istenmesi durumu yöneticiler için dayanılmaz bir durumdur. Merkeziyetçi sistemde yönetici-öğretmen ilişkisinin iyi olmadığı ve okul, aile ve çevre ilişkisini sağlayamadığı büyük bir çoğunluk tarafından kabul edilmektedir (Özdemir, 1996).”

Okul merkezli ya da okula dayalı yönetim; eğitim, öğrenci, öğretmen ve okulla ilgili bir takım kararların okulda alınmasını ve uygulanmasını ifade eder. “Okul merkezli yönetim, özerklik, bağımsızlık, yetki ve sorumluluğun devri, katılım, demokratikleşme gibi kavramlarla tanımlanmaktadır. Buna bağlı olarak okulla ilgili çeşitli konuların, söz konusu kavramlar ışığında yeniden yorumlanması gerekmektedir. Bunlara örnek olarak şunlar sayılabilir (Şişman, 2013):

- Bilgi yönünden, eğitimle ilgili amaç programlara ilişkin kararların verilmesinde merkezi olmayan kararların verilmesi
- Teknoloji yönünden, öğretme ve öğrenmeyle ilgili konularda merkezi olmayan kararların verilmesi
- Güç yönünden, karar vermede merkezi otoritenin etkisinin azaltılması
- Materyal yönünden bina ve tesislerin kullanımı ile ilgili karar vermede merkezi olunmaması
- Kaynak bulma ve sağlamada merkezin dışında yerel yönetimler tarafından da kolaylık sağlanması
- İnsan kaynaklarının seçim ve istihdamında merkezi olmayan alternatifleri
- Zamanın kullanılmasıyla ilgili kararların merkezi olmamasını ifade eder.”

Merkezi olmayan yönetim bunların yanında, öğrencilerin okula kaydedilmesi, değerlendirilmesi ve okul performanslarıyla ilgili yayınlanacak bilginin seçimi, öğrencilerden alınacak eğitime katkı payının tayini konularında da okul merkezli karar

vermeyi kapsamaktadır. Bu konular, farklı ülkelerde farklı şekillerde ele alınıp yorumlanmakta ve uygulanmaktadır.

Okul merkezli yönetimde, merkezi yönetimin yerini eğitim bölgesi yöneticileri almalı ve bu yöneticilerin rolü de, okulla ilgili konularda belirleyici olmaktan daha çok destekleyici, kolaylaştırıcı ve ön açıcı olmalıdır. Okul merkezli yönetimde tek bir model yoktur. Farklı ülkelerde farklı modellerin uygulandığı görülmektedir. Elbette her modelde olduğu gibi okul merkezli yönetim modellerinin de güçlü ve zayıf yönleri olabilir ve vardır. Ancak bunlar uygulamadaki iyi niyetli yaklaşımlarla kısa sürede aşılabilecek durumlardır. Son yıllarda Türkiye’de eğitimde merkeziyetçi yönetimin getirdiği bazı sorunlar ilgilileri arasında tartışılmaktadır. Bu yönde teorik ve uygulamalı düzeyde okul merkezli araştırmalar da yapılmaktadır. Eğitimde toplam kalite yönetimi, okul gelişim modeli, stratejik yönetim ve planlama, geliştirme gibi uygulamalarla okul yönetimleri güçlendirilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda kamu yönetiminde yeniden yapılanma kapsamında yapılan tartışmalarda eğitimin yerel idarelere devri konusu da gündemdeki sıcaklığını korumaktadır.

2.2.EĞİTİM VE TOPLUM İLİŞKİSİ

Eğitim ile toplum arasındaki ilişki, sürekli üzerinde durulan bir konudur. Düşünce tarihinin ilk dönemlerinden beri üzerinde durulan bu ilişkide kimi düşünürler eğitimi; kimileri ise, toplumu ön plana çıkarmaktadır. Bireylerin tamamen toplum tarafından şekillendirildiğini kabul eden görüşe göre birey, toplumsal yaşam içerisinde tanımlanan sosyal rollerden kendisine uygun olanları seçmektedir. Eğitim ise, toplum tarafından şekillendirilen bu rollerin bireylere kazandırılmasında devreye girmektedir. Başka bir deyişle eğitim, toplumsal yapı tarafından şekillendirilmektedir.

“Toplumsal ilişki ve yapıların şekillenmesinde eğitim bir araç olarak görülmekte; mevcut değerlerin bireylere aktarılmasını sağlayarak toplumsal yapının devamlılığını sağlamaktadır. Diğer yandan, toplumun eğitim tarafından şekillendiğini savunan görüş ise, eğitimin bireysel değişimler aracılığı ile mevcut toplumsal yapıyı değiştirdiğini savunmaktadır. Bu noktada eğitimin, toplumsal yapıyı şekillendiren özelliği ön plana çıkmaktadır. Bu iki kavram arasındaki ilişki kapsamında, birey bir taraftan toplum

tarafından etkilenirken, diğ er taraftan da toplumu etkilediği unutulmamalıdır. Dolayısıyla eğitim ve toplum arasındaki ilişkinin tek taraflı değil, karşılıklı ve i  içe geçmiş bir ilişki olduğu kabul edilmektedir (Kaya, 2013).”

Okul- evre ilişkileri şehirleşme, demokratik gelişimler, kitle iletişim ve bilişim teknolojisinin gelişimi ile birlikte hızlı bir gelişim ve değişim göstermektedir. Teknolojinin okullara girmesi hem eğitimin şeklini hem de kalitesini olumlu yönde değişirmiştir. Bir  nceki paragrafta ele alınan bireyi daha çok toplum mu etkiler yoksa okul mu tartışması günümüzde biraz kısır kalmıştır. Artık bireyi teknolojik oyun sektörü, sosyal medya,  ye olunan gruplar ya da klikler de etkilemektedir. Dünyanın başka bir yerinde yaşanan bir olay ülkemizdeki bir bireyin dünya görüşünü etkileyecek hale gelmiştir.

2.2.1.Okul- evre İş Birliğinin Kapsamı

“ rg t çevresi tek bir kavram olarak kullanılmasına karşın, bir örgütün çevresi toplumsal, kamusal, teknolojik ve ekonomik  evre biçiminde dört grupta toplanabilir (Yiğit ve Bayrakdar, 2006). Bu gruplamaya sektörel (kurumsal)  evre de eklenerek örgütün çevresi, beş farklı grupta incelenebilir:”

1) Toplumsal  evre, örgüt kültürünün belirlenmesinde en etkili çevrelerden biridir. Ortak amaç birlikteliği gösteren, ortak kültür ve örgütlenmiş ilişkileri bulunan; sınırları be-lirli bir parçada, bir arada bulunan insan birlikteliklerine toplum denir (Başaran, 1994). Bu tanım çerçevesinde okulun toplumsal çevresini, okulun bulunduğu coğrafi mekân şeklinde tanımlayabiliriz. Okul  evresinin demografik özellikleri, okulun amaç-larının gerçekleştirilmesinde kritik bir değişken olarak önem kazanmaktadır. Ana dilin öğretilmesinden, yabancı dil öğretimine, oradan da ahlak öğretimine kadar birçok  ğretim alanı toplumsal  evre şartlarından etkilenir (Erkılıç, 2008). Okulun genel çevresini içinde yaşadığı toplum oluşturmaktadır. Özel çevresini ise üst eğitim birimleri, diğ er okullar, aileler, sivil toplum örgütleri ve benzerleri oluşturmaktadır.

2) Kamusal  evre,  rg t  sarmalayan çevrelerin içinde en etkilisidir. Bir bakıma örgütün yer aldığı devlet aygıtıdır. Yasama, yürütme ve yargı organlarının aldığı her karar ve uygulama, örgütleri bir biçimde bağlar. Kamusal çevrenin etkili, verimli ve

işlevsel çalışması örgütü etkiler. Buna karşılık örgütlerin kamu yönetiminden istemleri, kamu yönetimine etki gücü, yönetsel demokrasinin işleyişini işlevselleştirir. Her düzeyde okul, ulusal eğitim yasalarına göre kurulur ve çalışır (Erkılıç, 2008).

3) Teknolojik çevre, bir bakıma örgüt çevresinde kullanılan teknoloji ve teknoloji kullanım davranışları ile teknoloji kullanımına yönelik tutumları kapsar. Örgütün yer aldığı yerleşim yerinde teknoloji kullanım düzeyi ve teknolojiye karşı olan tutumlar, örgütte teknolojinin kullanımını etkileyecektir. “Ayrıca, örgütün teknoloji kullanım tutumu ve istekliliği çevrenin değişiminde etkilidir (Erkılıç, 2008).”

4) “Ekonomik çevre, örgütün bulunduğu çevrede uygulanan ekonomik sistemdir. Ekonomik sistem ve olanaklar örgütlerin etkinliklerini daraltmakta ya da genişletmektedir (Yiğit ve Bayrakdar, 2006).” Ekonomik çevre, ekonominin örgüt yönetimindeki etkisi nedeniyle başat bir rol oynar. Örgütlenme ve yürütme gibi birçok yönetsel işlevin yerine getirilmesinde kritik öğedir. Okulların sıklıkla mali sorunlarını dile getirmeleri ekonomik olanak ve çevre etkisini anlatan bir örnektir.

5) “Sektörel (kurumsal) çevre, örgütlerin asıl çalışma alanlarında oluşan örgütsel kültür özellikleri, anlayış ve uygulama bütünü olarak tanımlanabilir. Örneğin okul öncesi eğitim kurumlarının belirli bir ilçede oluşturdukları çalışma ve iş üretme biçimleri, örgütsel kültür anlayışları, gelenek ve görenek gibi davranış örnekleri sektörel çevredir. Bu durumu bir bakıma “üzüm üzüme baka baka kararır” atasözü çok güzel anlatır. Okulların birbirlerinden etkilenmeleri bu özelliğin anlatımı açısından uygun bir örnektir (Erkılıç, 2008).”

“Bu tanımlardan yola çıkarak okul çevresinin kapsamına ilişkin olarak şu çıkarımlar yapılabilir (Erkılıç, 2008):

1) Okulun bulunduğu yerleşim merkezinde egemen olan kültür okulun toplumsal çevresini oluşturur. Örneğin okulun bulunduğu bölgede var olan inanç, gelenek, görenek, insan ilişkileri gibi davranış kalıpları okulun toplumsal çevresini etkileyen bazı örneklerdir.

2) Okulun uymakla yükümlü olduğu hukuksal ve politik yönetim düzeni okulun kamusal çevresidir. Örneğin okulun uymakla yükümlü olduğu yasa, kanun, tüzük, yönetmelik gibi yönetsel metinler ile siyasal sistem, okulun kamusal çevre değişkenleridir.

3) Okulun içinde bulunduğu bölgede kullanılan teknik donanım ve bölgenin gelişim düzeyi okulun teknolojik çevresi olarak tanımlanır. Örneğin okulun bulunduğu çevrede kullanılan bilişim araç, gereç ve donanım özellikleri okulun teknolojik çevresinin niteliğini gösterir.

4) Okulun alt ve üst biçiminde ilişki ve etkileşimde bulunduğu benzer kurumlar örneğin diğer okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim gibi öğretim kurumları, il ve ilçe eğitim müdürlükleri ise okulun sektörel (kurumsal) çevresini oluşturur.”

“Okul-çevre iş birliğinde içerik açısından yakın ve uzak çevre biçiminde iki tür çevreden bahsedilebilir. Yakın çevre, okulun etkileşiminin en sık olduğu çevredir. Okulun bulunduğu fiziki ve toplumsal çevresi bir bakıma yakın çevresidir. Uzak çevre ise okulla dolaylı ilişkileri bulunan, okulu daha az etkileyen ve yoğunluğu daha az olan çevre olarak tanımlanabilir. Örneğin ülkenin batısındaki bir öğretim kurumu için ülkenin doğusu uzak çevre olabilir. Ülkenin batısındaki bir nükleer santral tehlikesi doğudaki için doğrudan tehlikeli olmayabilir. Ancak böyle bir tehlike durumunda ülkenin tamamının bir şekilde etkileneceği, bir takım ortak problemlerin yaşanabileceği öngörülebilir (Erkılıç, 2008).”

2.2.2. Aile

İnsanlarda gelişim, kalıtım ve çevrenin etkileşmesinin bir ürünüdür. Bu doğrultuda çocuklarda sağlıklı bir benlik algısının gelişmesinde, çevrelerinden bağımsız hareket edebilmelerinde, sosyalleşebilmelerinde, girişimcilik yönlerinin gelişmesinde ve başarılı olabilmelerinde, sağlıklı bir kimliğe kavuşabilmelerinde, akademik alanda başarı elde edebilmeleri ve yaşadıkları çevreye etkin uyum sağlayan bireyler olabilmelerinde geçirdikleri yaşantıların oldukça belirleyici bir özellik taşıdığı yadsınamaz. Bu yaşam tecrübeleri aile ortamından elde edilebildiği gibi okul ortamından da elde edilmektedir. Çünkü çocuklar zamanlarının bir kısmını okul ortamlarında geçirdiklerinden ve bu

ortamlardaki arkadaşlarından ve öğretmenlerden etkilendikleri gibi yine zamanlarının büyük bir çoğunluğunu ev ortamında geçirmekte olduklarından ailelerinden de etkilenmektedirler.

Toplumun değişime ayak uydurmasının sağlanması genç kuşakların eğitilmesi sayesinde mümkün olabilmektedir ve bu durum sadece bireysel açıdan değil toplumsal açıdan da önemli işlevleri olan bir süreç olarak kabul edilmektedir. Bireysel gelişim ve toplumsal gelişim birbirine paralel olarak gerçekleşmektedir. Toplumsal yapı ve özellikler birbirlerinden farklı olsa da her toplumda eğitimin değişmeyen bazı toplumsal işlevleri bulunmaktadır. Bunlar; toplumun kültürel mirasının nesilden nesile aktarılması, mevcut siyasi düzenin korunması, toplumsal kalkınmanın sağlanması ve bireyin geliştirilmesidir. Oğan (2000) tarafından yapılan “Okul, Okul Aile Birliği ile Ana-Baba İletişimi ve Velilerin Eğitim Beklentisi” konulu araştırmada; okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi konusunda etkili çalışma, kararlara katılım, iletişim ve güç birliği oluşturma bilincinin geliştirilmesi önerilmektedir.

“Eğitim süreci devam ederken aile ve okulun birlikte hareket etmesi çok önemli ve gereklidir. Bu eş güdümün sağlanması amacıyla okullarda aileler ile birlikte bazı çalışmalar yapabilmek imkânı vardır. Ülkemizde aileler ile yapılan çalışmalar tanımlanırken farklı alanlarda farklı kavramların kullanıldığı da görülmektedir. Okulöncesi eğitimi alanında yaygınlıkla aile eğitimi/anne-baba eğitimi ve aile katılımı kavramlarının kullanıldığı gözlenirken, özel eğitim alanında bu kavramların yanı sıra aile rehberliği ve aile danışmanlığı/bilgi verici danışmanlık kavramları da kullanılmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında ise ana-baba eğitimi, aile rehberliği, aile danışması ve aile terapisi kavramları tercih edilmektedir. Bu kavramların tanımları incelendiğinde ise aile katılımı ve aile rehberliği kavramlarının daha geniş kapsamlı olduğu görülmektedir (Ceyhan, 2008).”

“Okul-aile iş birliği, okul ile çevre ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır. Bunun en temel nedeni; ailenin önemli bir ögesi olan çocuğun aynı zamanda okulun da önemli bir ögesi olmasından ve ailenin, diğer çevre öğelerine göre okula daha bağımlı olmasından kaynaklanmaktadır (Erkılıç, 2008).”

2.2.3. Anne Babaların Destek Alma Gereksinimi

“Çocukların fiziksel, bilişsel ve psikososyal yönlerden bir bütünlük içinde gelişebilmelerinde içinde bulundukları çevre oldukça belirleyici bir role sahiptir. Çocukların ilişkide bulundukları kişi ve kurumlar ise onların çevresini oluşturan önemli faktörlerdir. Bu sebeple, anne-babalar, öğretmenler ve yöneticiler çocukların gelişiminde önemli bir yer tutmaktadırlar. Anne-babalar; çocuklar için en yakın ve en uzun süreli ilişkide bulunan kişilerdir. Bu sebeple, ailedeki etkileşim örüntüleri önem kazanmaktadır. Aile içindeki sözel ve sözel olmayan iletişim biçimi, aile üyelerinin birbirine karşı davranış biçimleri, ailenin disiplin anlayışı, anne babanın çocuğa karşı tutumları, ailede olumlu ve olumsuz duyguların açıklanmasına izin verilip verilmediği çocuğun gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir (Diken, 2008).”

Örneğin; aile ile ilgili kararlar alınırken çocuklarının görüşlerini dikkate alan anne ve babaların çocukları, kendilerini daha değerli hissederek görüşleri alınmayan çocuklar ise kendilerini değersiz ve önemsiz olarak görmektedirler. Çocukları ile yakın ilişkiler geliştirebilen anne babalar, çocuklarının akademik ve davranışsal problemlerinin daha çabuk farkına varıp önlemler alabilecek ve çözümler üretebileceklerdir. Anne babalar tarafından aşırı kurallar ve yasakların konulduğu, bunlara uymadıklarında şiddetle cezalandırılan, kurallara uymaları şartıyla sevgi ve ilgi gören çocuklar; çekingen, mutsuz ve saldırgan özellikler göstermektedirler. Çocuğunun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak onlara karşı duyarlı yaklaşabilen anne babalar, çocuklarının daha sağlıklı gelişmesine yardımcı olabilmektedirler.

2.2.4. İş Birliği

İş birliğinin kabul edilebilir genel bir tanımının yapılması zor olmakla birlikte, genel anlamda iş birliği, ortak bir amacı gerçekleştirmek için, kişilerin birlikte “Ne” yaptığından daha çok “Nasıl” yaptıkları ile ilgilidir. İş birliği, toplumun her kesiminde ya da hayatın her yerinde ve günlük yaşamda görülebilecek bir durumdur. Hatta bu bağlamda “Bir elin nesi var iki elin sesi var” gibi atasözleri toplumumuzda iş birliğinin algılanışına dikkat çekmektedir. “Bu bağlamda, iş birliği, en az iki kişi arasında olması

gerekirken her birlikteliğin iş birliği olarak algılanmaması gerektiği de belirtilmektedir (Friend ve Bursuck, 2002; akt: Diken, 2008).”

Ne yazık ki, ailelerin okul ilişkilerine yönelik tutum ve davranışlarının ülkemizde genellikle olumsuz olduğu görülmektedir. Okula çağrıldığı zaman çoğu veli, yine para toplanacağı endişesiyle veya öğrencisinin okulla ilgili bir sorunu olduğu kaygısıyla okuldan gelen davetlere soğuk yaklaşmaktadırlar. Bu yüzden endişelenirler ve okula gelirken rahatsızlık duyarlar. Bazı öğrenci velileri de okulun rolünü yerine getirdiğine inanarak kendisinin çok fazla yapabileceği bir şey olmadığı düşüncesiyle okula gelmek istemez.

“Ayrıca kültürel sosyolojik ve ekonomik sebeplerden kaynaklanan bir uzak durma da söz konusudur. Eğitim yöneticisi olan okul müdürleri, okuldaki eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde ailelerin bu kaygı, endişe ve ön yargılarını iyi tespit etmeli, kendilerinin çeşitli roller oynayabileceğini aileye sezdirmeli, onları inandırmalı ve mutlaka okula gelmelerini sağlamalıdır. Bunu başarabildikleri oranda eğitim-öğretim faaliyetlerinin olumlu yönde gelişmesini sağlar ve yöneticisi olduğu okulunu hedeflenen amaçlarına ulaştırmada daha çabuk yol alır (Atayeter, 2004).”

“Albayrak (2004) tarafından hazırlanan “İlköğretim Okullarında Okul Aile Birliklerinin Okul Yönetimine Katkısı” isimli araştırması sonucunda elde edilen ve konumuzla da ilgili olan sonuçları şu şekildedir:

- Okul aile birliği üyelerince; okul yönetimi, öğretmenler ve veliler arasındaki iş birliğinin sağlıklı bir şekilde sağlanması durumunda okul başarısının gözle görülür bir şekilde arttığı gözlemlenmiştir. Okul aile birliği üyelerinin bu konuya en belirgin katkısı taraflar arasında arabuluculuk yapması şeklinde ortaya çıkmaktadır.
- Okul aile birliğinin bu konudaki zayıf yönü ise; taraflar arasında ortaya çıkmış olan bir problemin çözümünde konunun dışında kalmaları ve gerekli müdahalede bulunmamalarıdır.”

2.2.4.1.İş Birliğinin Özellikleri

“İş birliğinin, gerçek anlamda iş birliği olarak tanımlanabilmesi için birtakım özellikler taşıması gerekmektedir. Diken (2008), Friend ve Bursuck (2002)’un belirttiği iş birliği özelliklerini şu şekilde özetlemiştir:

1) İş birliğinin özelliklerinin başında gönüllülük gelmektedir. İş birliği yapacak kişilerin iş birliği yapmak için gönüllü olması gerçek anlamda iş birliği yapılmasının aynı zamanda ön koşuludur.

2) İş birliği yapan kişiler arasında eşitlik olması gerektirir. İş birliğinde, iş birliği yapan kişilerin görüşlerine ve katkılarına eşit şekilde değer verilmelidir.

3) İş birliği yapanlar arasında iş birliği yapmak için ortak bir amacın bulunması, iş birliğini daha anlamlı hale getirir. Ortak amaç, karşılıklı net bir biçimde anlaşıldığı zaman, iş birliği çabaları etkili halde uygulamaya konulabilir.

4) İş birliği yaparken, iş birliği yapılan konular ve durumlara ilişkin önemli kararlarda sorumluluk, bireysellik yerine birliktelik biçiminde paylaşılmalıdır. Kararların ortak alınması ve adımların ona göre atılması önemlidir.

5) Kararlarda ortak adım atma önemli iken, uygulamalar sonucu elde edilen sonuçlarda da sorumluluğun paylaşılması iş birliğinin önemli özelliklerinden biridir.

6) İş birliği yapan kişilerin kaynaklarını (zaman, uzmanlık, araç gereç, yer gibi) iş birliği sürecine dâhil etmeleri önemlidir (Friend ve Bursuck, 2002 akt: Diken, 2008).”

2.2.4.2.İş Birliğinin Ön Koşulları

“İş birliği yapacak kişilerin en başta iş birliğini rasyonel bir şekilde öngörüyor olmaları ve karşılıklı iletişime açık olmaları gerekmektedir. Ayrıca iş birliği yapacak kişilerin dinleme, sözel olmayan ipuçlarını anlama, soru sorma ve gerektiğinde açıklamalarda bulunma becerilerine sahip olmaları; bunların yanı sıra sohbet etme becerisi, sorulara yanıt verme ve çatışmaları çözebilme gibi becerilerde de yetkin olmaları önemlidir (Diken, 2008).”

İş birliğinin bir diğer ön koşulu da, iş birliği çabalarının iyi niyetli bir zeminde gerçekleşmesidir. Okul ve aile üyelerinin, iş birliği çabalarını vazifesini yerine getirme düşünden öte iyi bir şeyler yapıyor olma düşüncesi ile var olan çabaları desteklemesi gerekmektedir. Genel anlamda iş birliği sürecinden yukarıda bahsettikten sonra bundan sonraki bölümde okul-aile iş birliği üzerinde durulacaktır.

2.3.OKUL-AİLE İŞ BİRLİĞİ

“Bazen okul ile aile arasındaki sağlıklı olmayan iletişim okul yönetimi veya öğretmenin tutumuna da bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Velilerin okulla ilgili fazla bilgiye sahip olması çoğu eğitim yöneticisini ve öğretmeni huzursuz etmektedir. Bu da velileri okuldan uzak tutma konusunda kendilerince gerekçe olarak görülmektedir. Okulların en çok eleştirildiği yönlerden birisi de kendi duvarları içinde kalmak istemesi ve toplumdan kopuk yaşama isteğidir. Oysaki veli katılımının sağlanmasıyla birlikte okul hem toplum gözündeki bu imajını yıkabilir hem de öğrencisinin okulu daha çok sevmesini sağlayabilir (Atayeter, 2004).”

1) “Anne babaların bilgi ve becerilerini okula taşıma: Çocukları hangi sınıfta olursa olsun anne babaların çocukları hakkındaki bilgi ve becerilerinin okula kazanımı sağlanarak okul-aile iş birliğinin güçlenmesi sağlanmalıdır (Diken, 2008).”

2) “Aileleri gönüllü ve yardımcı olarak okuldaki etkinliklerin bir parçası haline getirme: Anne babaların okuldaki ve sınıftaki etkinliklere gönüllü olarak katılımlarının sağlanması önemlidir. Okuldaki etkinliklere anne babaların etkin katılımının nasıl sağlanabileceği düşünülmeli ve buna ilişkin çözümler aranmalıdır. Öğrencileri daha iyi eğitmek, hayata hazırlamak için aile ve çevresinin de desteğinin kazanılması gerekmektedir. Aileler, okulda kazandırılan bilgi beceri tutum ve alışkanlıkları benimsemez, desteklemez ve sürekliliği için ortam hazırlamazsa, okulda verilen eğitimin tüm çabalara rağmen başarısız olacağı bilinmelidir (Diken, 2008).”

“Öğrenci üzerinde belirleyici güç sadece okul değildir. Çoğu zaman okul ve aile dışında, çocuk üzerinde arkadaş, yaşadığı sosyal çevre ve teknolojinin de etkili olduğu bilinmelidir. Bu nedenle tek başına okuldaki eğitim etkinlikleriyle topluma uygun

bireyler yetiştirebilmek düşüncesi yetersizdir ve çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlanır (Kebeci, 2006).”

3) “Anne babalara rehberlik sunma: Anne babalara çocukların evdeki eğitimlerini uygun biçimde desteklemeleri için rehberlik yardımında bulunulmalıdır. Çocuğun gelişiminin en üst seviyede olabilmesi için evde anne babaların neler yapabileceği, nitelikli anne-baba-çocuk etkileşiminin nasıl olacağı, ne tür kitap ve araç gerecin evde bulundurulabileceği gibi konularda anne babalara rehberlik edilmelidir (Diken, 2008).”

4) “Ailelerle birlikte ortaklaşa karar alma: Okuldaki karar verme sürecine, ailelerin de katılımı sağlanmalıdır. Özellikle çocuğun eğitimini ve geleceğini etkileyecek durumlarda okuldaki görevlilerin kendi başına değil, ailelerle birlikte karar vermesinin sağlanması önemlidir (Diken, 2008).”

5) “Çevredeki kaynaklardan yararlanma: Çevrede bulunan eğitim programlarını destekleyecek ortamlardan ya da kaynaklardan yararlanılmalıdır. Sergiler, hayvanat bahçeleri, müzeler, kütüphane, postane, hastane gibi kurum ve kuruluşlar okuldaki programı destekleyici kaynaklar olarak kullanılabilir (Diken, 2008).”

2.3.1.Okul-Aile İş Birliğinin Önemi

“Okulda öğrencisi bulunan her veli okul aile birliğinin doğal üyesidir. Okulun yakın çevresini de bu veliler oluşturmaktadır. Bu üyelerin her birinin toplumun değişik kademelerinde ve değişik statülerde oldukları göz önünde bulundurulursa okul aile birliğinin okulun tüm çevresine hitap edebilecek bir yapıya sahip olabileceği öngörülebilir. Okul-aile iş birliği neticesinde, ailenin güçlü yönleri (çocuk hakkında en doğru bilgilere sahip olma ve aile olmanın getirdiği destekleyici ortam) ile okulun uzmanlığı (çocuğun gelişimi için zengin ve uyarıcı çevre/yaşantılar sunma) bir araya gelir (Diken, 2008).”

“Anne babaların çocukların ilk öğretmenleri olduğu kabul edilir. Okullardaki eğitimciler de anne babadan sonra gelen ve çocuğun gelişimini doğrudan etkileyen kişilerdir. Dolayısıyla çocuğun gelişimi üzerinde bu denli öneme sahip olan kişilerin

(aile ve okul) iş birliği içerisinde olması, çocuğun sağlıklı gelişimini desteklemek ve sağlıklı nesiller yetiştirmek açısından önemlidir (Diken, 2008).”

2.3.2.Okul-Aile İş Birliğini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler

“Okul-aile iş birliğini geliştirmeye yönelik etkinliklerin etkili bir şekilde uygulanması durumunda anne babaların çok büyük bir bölümünün okulun etkinliklerine katkıda bulunmaya başladığı görülecektir. Bu sürecin devamında ise anne babaların artık kendilerinin bazı okul etkinlikleri düzenlemeye başladığı ve sosyal birlikteliği sağlayan bazı programlar düzenledikleri görülecektir. Hatta farklı özellik ve kültürel geçmişe sahip anne babaların bile ortak amaçlara dönük olarak birlikte çalışmaya çaba sarf ettikleri görülecektir. Sosyal statü farklılığı nedeniyle daha önce birbirleriyle iletişime girmeyen ailelerin bile etkileşime girerek birlikte bir şeyler yapmaya başladıkları görülecektir (Dinç, 2008).”

“Okul - aile iş birliğini geliştirmede çocukların yaş düzeylerine ve ailelerin gereksinimlerine göre çeşitli etkinliklere yer verilebilmektedir. Bu etkinlikler; ev ziyaretleri, aile katılımı, aile danışması, grup toplantıları, veli toplantıları, bilimsel toplantılar, bireysel toplantılar ya da görüşmeler, telefon görüşmeleri, yazışmalar, bülten/gazete gibi haberleşme araçlarının kullanımı vb. ve aile eğitimi çalışmaları şeklinde sıralanabilir (Dinç, 2008):”

1) Ev Ziyaretleri: Çocuğu ve aileyi daha yakından tanımak ve yaşadıkları ortamı tespit etmek amacıyla yapılan ziyaretlerdir. Çocuğa sunulan olanakları yerinde görmek bakımından çok önemli bir etkinliktir. Bu durum okul ile ev arasında ortak amaçların oluşmasını ve olumlu kazanımların her iki ortamda da güçlenmesini sağlayacaktır.

“Ev ziyaretleri iyi planlanırsa öğretmen ve aile arasında olumlu ve yakın bir iletişim kurulmasına katkı sağlayacaktır. Aile, kendi ortamında kendini daha rahat hissedeceği için, okulda paylaşamadığı birçok konuyu öğretmenle daha samimi bir şekilde paylaşma fırsatı elde etmiş olacaktırlar (Küçükyılmaz, 2008).”

“Öğretmen ev ziyaretleri yaparken aileleri gözlemleyip onlara dönütler verebilir. Ancak ev ziyaretleri sırasında elde edilen bilgiler gizlidir ve yalnızca çocuğun eğitimini desteklemek amacıyla etik kurallar çerçevesinde kullanılmalıdır (MEB, 2006).”

Ev ziyaretleri bu anlamıyla öğretmenin aileyi evinde yılda bir ya da birkaç kez ziyaret etmesini içermektedir. Ev ziyaretlerinin sürekli duruma getirilmesi ve planlı programlı bir eğitim etkinliğine dönüştürülmesi ise ileriki bölümde açıklanacak olan ev merkezli aile eğitimi programları biçiminde uygulanmasını gerektirmektedir.

2) Aile Katılımı: Okul ve ev ortamı arasındaki farklılıkların en aza indirgenmesinde ve hedeflenen amaçlara ulaşmada eğitimin bütünlüğü ve devamlılığının sağlanmasında aile katılımı oldukça önemlidir. Bu nedenle okul ile ailenin iş birliği içerisinde olup birlikte hareket ediyor olması gerekmektedir. Ailelerle iş birliğini sağlayabilmek ise öncelikle aileleri, okulun birer üyesi hâline getirmekle mümkün olabilecektir. Diğer bir deyişle ailelerin kendilerini okulun doğal bir parçası olarak görmelerini sağlamak gerekmektedir. Böylece, anne ve babalar farklı amaçlarla, farklı sürelerle, farklı etkinlikleri gerçekleştirmek için okulda bulunacaklardır. Yani anne ve babalar okulun dışında değil, içinde yer alacaklardır.

“Bunu sağlamak amacıyla okullarda bazı etkinlikler zaten yapılmaktadır. Bunlardan sistemli ve organize olmuş etkinliklere aile katılımı programları adı verilmektedir. Bu çerçevede aile katılımı, “anne babaların çocukların gelişimi ve eğitimlerine katkıda bulunmaları için organize edilmiş etkinlikler bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Tezel-Şahin ve Ünver, 2005).”

“Aile katılımının sağlanması için öncelikle okuldaki tüm personelin bunun gerekliliğine inanması gerekmektedir. Bu nedenle aile katılımını sağlamak için sadece ailelerle değil başta yöneticiler ve öğretmenler olmak üzere okuldaki tüm personelle ortak hareket edilmesi gerekmektedir. Aile katılımının gerekli olduğu genellikle kabul görmekle birlikte bunun gerçekleştirilmesi ise her zaman mümkün olamamakta ve hatta bazı durumlarda süreç istendiği gibi ilerlememektedir (Ceyhan, 2008).”

3) Aile Danışması: Aile üyelerinden birinin veya tamamının ortak bir problemi olursa ve bu problemler aile düzenini, ilişkilerini bozacak düzeye ulaşırsa, bunları

çözmeye yardımcı olmak amacıyla psikolojik danışma veya terapi hizmetine ihtiyaç duyulacaktır. Aile bireylerine yönelik verilen bu psikolojik yardıma aile danışması veya aile terapisi adı verilmektedir.

“Aile danışması ve aile terapisinde benzer teknik ve yöntemler kullanıldığından ve bireylerde benzer davranış değişikliklerini amaçladıklarından dolayı birbirlerinin yerine kullanıldıkları da görülmektedir. Bununla birlikte psikoterapi ve psikolojik danışma için geçerli olan temel farklılıkların aile terapisi ve aile danışması için de geçerli olduğu söylenebilir. Bu kapsamda aile terapisi çoğunlukla sağlık kuruluşlarında ve hasta olarak nitelendirilebilecek derecede yoğun psikolojik rahatsızlıklar ve bozulmalar gösteren kişilerle yapılmaktadır. Aile danışması ise çoğunlukla eğitim kurumları ile danışma merkezlerinde danışman olarak nitelendirilen ve ciddi psikolojik bozulmalar göstermemekle birlikte yaşamlarında bazı güçlükler ve sıkıntılar yaşayan kişilerle yapılmaktadır (Ceyhan, 2008).”

Bu çalışmanın hedefini genellikle eğitim ortamlarındaki anne babalar oluşturduğundan aile danışması kavramı kullanılmıştır. Aile danışması, aile içi çatışmalarda veya ergen ebeveyn tutumlarında çok etkin olarak kullanılabilen bir uygulamadır.

4) Aile Katılımı ve Aile Rehberliğinde Öğretmenlerin Rolü: Aile ve okulda öğrencilerin tüm yönleri ile gelişimlerini sağlamalarına yardımcı olan en önemli kişi anne-babayla birlikte öğretmendir. Dolayısıyla, öğretmenler de çocukların gelişiminde anne babalar kadar önemli sorumluluklara sahip bulunmaktadır. Güncel eğitim süreci açısından bakıldığında, okulun ve okuldaki eğitim personelinin amacı, öğrencilerin tüm yönleri ile gelişimlerine katkıda bulunmaktır. Bu çerçevede, öğretmenin görev ve sorumluluğu öğretim hizmetleri kadar öğrencilerin kişilik gelişimlerine de katkı sağlayıcı anlayış ve davranışları içermektedir.

Öğretmen, bu gelişimi sağlayıcı çalışmaları yaparken öğrencinin gelişimi açısından gerektiğinde çevreyle ve öğrencinin anne babası ile yakın bir diyalog ve iş birliği geliştirmek durumundadır. Böylece, öğretmen çocukların tüm yönleri ile gelişimini sağlamaya çalışırken, çalışmalarında öğrencilere öğretim hizmeti kadar kişilik gelişimlerini sağlayıcı etkinliklere de yer verir. Aynı zamanda çocukların anne babaları ile iş birliğine girerek onlara da gerekli rehberliği yapar. Çünkü çocukların ve aile

bireylerinin akademik ve davranışsal problemlerindeki rollerini en yakından izleme pozisyonunda olan kişiler yine öğretmenlerdir.

“Bu amaçlara ulaşmak yalnızca ailelere değil, onların çocuklarına, öğretmene ve okula sayısız yarar sağlayacaktır. Çocuğa evde zengin bir öğrenme ortamının oluşturulması ve ailenin bu konuda desteklenmesi çocuğun tüm gelişim alanlarına katkıda bulunacaktır. Çocuk yetiştirme ve disipline etme yöntemleri konusunda öneriler sunmak, ailelerin sorun çözme konusunda kendilerini geliştirmelerine ve anne babalık rollerini güçlendirmelerine imkân sağlayacaktır. Ayrıca, çocukta görülen olumlu yöndeki değişimlerin evde ve okulda desteklenmesi eğitimin bütünlüğü ve sürekliliği bakımından da çok önemlidir (Küçükylmaz, 2008).”

Sonuç olarak, öğretmen aile katılımında ve aile danışmasında belirleyici bir role sahiptir ve temel iletişim dinamikleriyle verimli bir aile okul ilişkisi kurulabilir.

5) Veli Toplantıları: Veli toplantıları, okulun işleyişi ve yapısı, eğitim programlarının tanıtılması ve okuldaki etkinliklerin duyurulması gibi konular hakkında yapılan toplantılardır. Resmî ve özel okullarda, okul-aile ve öğretmenler arasında iş birliğini sağlamak, velileri öğrencilerin gelişim dönemleri hakkında bilgilendirmek, okula destek olunmasını sağlamak ve velileri etkin bir biçimde eğitim hizmetlerine katmak amacıyla, bir eğitim-öğretim yılında en az iki kez olmak üzere okul yönetiminin gereksinim duyduğu zamanlarda yapılan toplantılardır.. Bu konu yönetmeliklerde okul yönetimini ve öğretmeni bağlayıcı hükümlerle yer almaktadır.

“Toplantılarının başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi için şunların dikkate alınmasında fayda vardır (Dinç, 2008):

- Toplantılar ayda bir seferden fazla olmamalı (bazı durumlarda haftalık olabilir).
- Toplantı duyuruları önceden tüm ailelere birkaç kez ve birkaç yoldan yapılmalı.
- Toplantı gündemi katılımcıların öneri ve ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulmalı.
- Toplantılar, informal değerlendirme teknikleriyle mutlaka değerlendirilmelidir.”

6) “Bilimsel Toplantılar: Okullarda anne babaların gereksinimleri doğrultusunda bilimsel toplantılar ve seminerler düzenlenebilir. Bilimsel toplantılar, alanlarında

uzman, eğitimci ve akademisyenlerin katılımıyla gerçekleştirilen, açık oturum, panel, sempozyum, seminer ve tartışma grupları şeklinde gerçekleştirilen toplantılardır. Ailelerin ihtiyaçları doğrultusunda bilimsel toplantılar düzenlenebilir. Çeşitli tartışma konuları belirlenerek ailelerin birbirleri ile fikir alışverişinde bulunmaları sağlanabilir (Dinç, 2008).”

7) “Bireysel Toplantılar ya da Görüşmeler: Bireysel görüşmeler, okulda ya da evde aile bireyleri ile yüz yüze yapılan özel görüşmelerdir. Öğretmenler, veli toplantılarında kendini ifade edemeyen ya da özel durumu söz konusu olan anne babalarla bireysel toplantı ya da görüşmeler yapmayı tercih ederler. Ailelerle yapılan bireysel toplantılar, öğretmenlerin anne babalarla yakınlaşmasında, iş birliği ve yardımlaşmanın güçlenmesinde ve anne baba katılımını sağlamasında önemli bir etkiye sahiptir.

Bu yaklaşımın doğası esnekliktir. Toplantıyı, hem anne-baba hem de öğretmen isteyebilir. Bu toplantı, anne babanın kendini rahat ve özel hissedeceği bir yerde yapılabileceği gibi evde ya da okulda da yapılabilir. Toplantı içeriği anne-baba, çocuk ve öğretmenin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmelidir. Öğretmen, kullanacağı dili ve anlatacağı konuyu kişiye özel hâle getirebilir, önerilerini bireyselleştirebilir (Cavkaytar, 2008).”

Bireysel toplantı ya da görüşmelerde öğretmenlerin anne babaya yeterli bilgi verebilmesi için hazırlanmış olması gereklidir. Anne babalar çocuklarıyla ilgili bazı bilgiler istediğinde, davranış kayıtları, değerlendirme formları ve benzeri dokümanlar hazır olmalıdır. Toplantılarda mesleki terimlerden kaçınılmalı, anlaşılabilir terimler kullanılmalıdır. Sonuç olarak aile okul işbirliğinde bireysel görüşmelerin önemli bir yeri vardır ve bu toplantılar gelişi güzel değil planlanmış, yapılandırılmış ve belli bir amaca dönük olmalıdır.

8) Telefon Görüşmeleri: Telefon görüşmeleri, okul, öğretmen ve aile arasında iletişim kurmanın en pratik ve kolay yoludur. Telefon görüşmesi, acil durumlarda anne babalara ulaşmak amacıyla kullanılabilirdiği gibi, öğretmenin öğrencilere ait okuldaki gün içindeki bilgileri anne babalarına aktarmak kullandıkları bir iletişim şeklidir. Ayrıca anne babaların da evde yaşadıkları sorunları öğretmenle paylaşmak için sıklıkla kullandıkları bir iletişim şeklidir.

“Eğer sınıfın tamamını ilgilendiren bir durum varsa toplu mesaj atılmalı ya da telefon zinciri oluşturulmalıdır. Bu uygulamada öğretmen iki ya da üç anne babayı arar, onlar da ikişer, üçer anne babayı ararlar. Bu hem iletilerin tüm anne babalara kısa sürede ulaştırılmasını, hem de anne babaların birbirlerini tanımalarını ve kaynaşmalarını sağlar (Cavkaytar, 2008).”

9) Yazışmalar: Yazışmalar okul, öğretmen ve aile arasında iletişimi sağlayan, bazen işe resmiyet kazandırılması gerektiğinde çok sık başvurulmuş bir iletişim şeklidir. Okul yönetimi okulda yapılacak olan birtakım etkinliklerin ya da öğrencilerle ilgili çeşitli bilgilerin ailelere aktarılmasında yazışmayı kullanır. Bu tür uygulamalarda öğretmenler, anne babalara çocuklarının gelişimi ile ilgili dönütler içeren belgeler ya da mektuplar göndermelidir. Bu uygulamada asıl amaç bilgilendirmektir. Öğrenci devamsızlıklarında, etkinlik davetlerinde, anne babaları okuldaki gelişmeler, planlamalar, etkinlikler hakkında bilgilendirmek gerektiğinde vb. yaygın olarak kullanılan bir yoldur.

10) “Sınıf Gazeteleri, Bülten Tahtaları ve Bültenler: Anne - baba - öğretmen iletişimini artırmaya yarayan yazılı etkinliklerin bir diğer çeşidi de sınıf gazeteleridir. Sınıf gazetesi hazırlamak, öğretmenin eğitim - öğretim etkinlikleri dışında ayrıca zaman harcayacağı bir çalışmadır. Öğretmenler özellikle aile toplantılarına katılamayan anne babalara birkaç sayfadan oluşan aylık sınıf gazeteleri hazırlayarak verebilir. Bu yol, özellikle zamanı kısıtlı olan anne babalara istenen bilgiyi çok daha ayrıntılı bir şekilde verebilmeye imkân sağlar. Sınıf gazetelerinde, öğrencilerin yaptıkları resimler veya sınav sonuçlarına da yer verilebilir. Böylece, anne babaların sınıfta neler yapıldığından haberdar olmasını sağlamak açısından önemli ve etkili bir yöntemdir (Cavkaytar, 2008).”

Bütün bunların yanında öğretmenler bazı yazılı materyaller hazırlayarak ailelere verebilir. Anne babaları çeşitli konularda bilgilendirmeyi amaçlayan bu materyaller, anne babaların çocuğu ile ilgili yasal hakları, sınıf ya da okuldaki uygulamaları, okulun işleyişi, kuralları, okuldaki personelin tanıtımı gibi konularda da hazırlanabilir.

11) Anne Baba Kütüphanesi: “Bu amaçla okul bünyesinde küçük bir kütüphane oluşturulması ve anne babaların kullanımına sunulması yararlı olacaktır. Özellikle, gün

boyu çalışan anne babaların yazılı kaynaklara ulaşmaları güç olabilmektedir. Dolayısıyla okulda böyle bir kütüphanenin oluşturulması anne babaların uygun kitap bulabilmek için harcadıkları zamanın büyük bir bölümünü çocuklarıyla geçirebilmelerine yardımcı olacaktır. Bu çalışma veli eğitimini sağlama amaçlıdır (Cavkaytar, 2008).”

12) Kermesler: “Anne baba ve öğretmenlerin, okul-aile iş birliğini artırmalarına katkısı olabilecek bir başka yöntem de okul aile birlikleri tarafından düzenlenen kermesler olabilir. Kermesler sayesinde okula katkı sağlayarak aileleri aidiyet duygusu geliştirmektedir (Cavkaytar, 2008).”

13) Sergi ve Gösteriler: “Eğitim kurumlarında öğretmen ve ailelerin iş birliği ile çocukların ortaya koydukları eserlerden oluşan sergiler hazırlanabilir. Örneğin, kitap fuarları düzenlenerek çocuk gelişimi ile ilgili en yeni ve en değerli kitaplar anne baba ve öğretmenlerin dikkatine sunulabilir. Ayrıca, yılsonu gösterileri, tiyatro, piyes ve sinema günleri yapılarak, okul-aile ilişkilerinin daha da gelişmesi sağlanabilir. Çocuklarındaki gelişimi görmeleri açısından faydalı olabilecek bu etkinlikler, okulun veli ve öğrenci gözünde katı kuralların olduğu bir yerden çıkıp eğlenceli bir ortama dönüşmesine yol açar (Cavkaytar, 2008).”

2.3.3.Okul- Çevre İş Birliği Etkinliklerine İlişkin Sorunlar Ve Çözüm Önerileri

“Okul-çevre iş birliği çalışmaları bir bakıma okulun çevreden soyutlanamayacağı temel gerçeğine dayanır. Realist felsefeye dayalı olarak esasicilik, ilerlemecilik ve yeniden oluşturmacılık eğitim felsefeleri ile okulun çevreyi önemsemesi giderek artmıştır. Yönetim yaklaşımları bakımından da Klasiklerden Neo-klasiklere giderek Çağdaş yaklaşımlar ile okul-çevre iş birliği ve ilişkileri, artma ve gelişme eğilimi göstermektedir. Tarihsel gelişim sürecinde de okul-çevre iş birliğinin hem daha çok benimsendiği hem de değişim gösterdiği de bir başka gerçekliktir. Bu eğilimle birlikte okul-çevre iş birliği etkinliklerinin kazanımları yanında sorunları olması da doğaldır. Bu görüşten hareketle okul-çevre iş birliği etkinliklerine ilişkin uygulamada karşılaşılan kimi sorunların ve bunlara bağlı olarak kimi önerilerin ortaya konulması bir

gerekliliktir. Okul-çevre iş birliğine ilişkin kuramsal çalışma ve uygulamalar sonucunda şu sorunlar ve öneriler çıkarılabilir (Erkılıç, 2008):

- Okul-çevre iş birliği okulun eğitim, öğretim ve ders programlarının bir parçasıdır. Buna karşılık iş birliğinin henüz bu biçimde algılandığını ve ideal ölçülerde uygulandığını söylemek oldukça güçtür. Çalışmaların işlevsel kılınması için ailelerin bilinçlendirilmesi, öğretmen ve yöneticilerin yetiştirilmesi bir gerekliliktir.
- Okul-çevre iş birliği etkinlikleri amatör bir anlayışla sürdürülmektedir. Okul-çevre iş birliği konusunda öğretmen ve yöneticilerin henüz çağdaş anlamda yetiştikleri kuşkuludur. Hizmet öncesi ve hizmet içinde öncelikle okul yöneticilerinin ve ilgili öğretmenlerin işbaşı eğitimle yetiştirilmeleri önerilebilir.
- Okul-çevre iş birliğinde kimi uygulamaların gelişmesi ve yetkinleşmesinin uzun zaman alacağı söylenebilir. Örneğin tanıtım amaçlı reklam, ilan benzeri çalışmaların yapılması özel okullar için de yasaktır. Bu tür çalışmaların resmî okullar tarafından yapılması ekonomik olarak, hukuksal düzenleme ve geleneğin bulunmaması nedenlerinden ötürü zaten olanaksızdır. Kuşkusuz halkla ilişkiler reklam değildir ve eğitim kurumları için reklamcılık idealler açısından hoş görülmebilir. Ancak, eğitim alanında kamu işletmeciliğinden özel okul işletmeciliğine geçişle birlikte eğitim kurumlarının tanıtımı gereksiniminin kendini daha çok göstereceği de açıktır. Ayrıca, kamu kurumlarının da artık kapalı birer kutu olamayacakları bir başka olgudur. Bu nedenlerden ötürü okul-çevre iş birliği çerçevesinde hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programları, eğitim kurumları için halkla ilişkiler ders ya da kurs programları düzenlenebilir.
- Okul-çevre iş birliği etkinlikleri için önerilen kimi uygulamalar Türkiye için henüz uygulanması güç kuramsal yaklaşımlar gibi görünmektedir. Örneğin halkla ilişkilerin profesyonel anlamda uygulanması, okul-çevre iş birliği ile ilgili algı, anlayış, gelenek ve okul işletmecilik temel anlayışlarının değişmesi ile olanaklıdır denebilir. Kuşkusuz değişim, süreç ve eğitilmiş bireyler gerektirir.

- Eğitimin yarı kamusal bir hizmet olması ve ağırlıklı olarak kamu hizmeti olarak üretilmesi, okul-çevre iş birliğini bir yardımlaşma ve öğrencinin akademik durumunun velilere aktarılması çalışmasına indirgemektedir. Oysa okul-çevre iş birliği çok boyutlu bir yönetim işlevidir. Okul yönetimi, öğretmen, aile-veli, yakın ve uzak çevrenin birlikte çalışmasını planlama, yürütme ve değerlendirme işlevlerini kapsar. Çalışmanın bu biçimde oluşabilmesi yönetsel, hukuksal düzenleme ve mali destek gerektirir.
- Tüm eleştiri ve özeleştiri ile olumsuzluklara karşın okul-çevre iş birliği konusunda kimi olumlu gelişmelere de tanık olunmaktadır. Özellikle kitle iletişim ve bilişim olanaklarının gelişmesi, okul-aile-çevre ilişkilerinin açıklık kazanması, okul- çevre ilişkilerinin yetkinleşmesine olumlu etkiler sağlamaktadır. Eğitim kurumlarına yönelik toplumsal duyarlılığın artması, birlik ve dayanışma geleneklerinin yaşatılması, okulların yerelden yönetilme olanaklarının geliştirilmesi ile daha işlevsel işbirliklerinin kurulacağı açıktır.”

2.3.4.Okul-Aile İş Birliğinin Yasal Dayanakları

Özellikle ilköğretim programında öngörülen ve öğrencilere kazandırılmaya çalışılan davranışların aile ortamında da sürdürülmesi, bir başka söyleyişle okulda verilen eğitimin ailede sürekliliğinin sağlanması için okulla aile arasında etkili bir eşgüdüm gerekmektedir. Bundan dolayıdır ki, okul aile işbirliği gerek Anayasa, gerek Milli Eğitim Temel Kanunu gerekse İlköğretimin Eğitim ve Öğretim İlkeleri arasında yer almaktadır. Okul Aile Birliğinin en temel dayanağı ise, okullarda okul aile işbirliği kapsamında nelerin nasıl yapılacağını açıklayan Okul Aile Birliği Yönetmeliğidir.

Bir kamu kurumu ve hizmeti olan eğitim, kimi yasal kurallar çerçevesinde yürütölmektedir. Türk eğitim sistemi; T.C. Anayasası, Eğitim ve Öğretimi Düzenleyen Yasalar, Hükümet Programları, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Şûraları, Ulusal Program usul ve esasları temel alınarak düzenlenmektedir. Bu işin temelini oluşturan bu yasalarda okul-aile iş birliğine yönelik öngörüler de yer almaktadır. Ancak, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda, okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, aile ve öğretmenler arasında iş birliği sağlamak amacı ile Okul-Aile Birlikleri kurulmuştur.

Okul-aile birliklerinin kuruluşu ve işleyişi de Okul-Aile Birliği Yönetmeliği çerçevesinde gerçekleşmektedir.

Okul aile birlikleri veli ve öğretmenler arasında işbirliği sağlamak amacı ile kurulmuş birliklerdir. Okulun müdür ve yardımcıları, öğretmenleri ve öğrenci velileri birliğin üyeleridir. Görevlerini incelediğimizde okulun amaç ve eğitim ilkeleri ile ilgili eğitim faaliyetleri hakkında anne-babaları aydınlatmak, okulun programı, eğitimle ilgili yönetmelikleri konusunda öğrenci velilerini aydınlatmak konularının en önemli görevleri arasında olduğunu görmekteyiz.

Eğitim örgütlerinde, tüm eğitim etkinliklerinde olduğu gibi okul-aile iş birliğine yönelik etkinlikler de yasa ve yönetmelikler çerçevesinde yürütülmektedir. Okul- aile iş birliğinde istenen verimin sağlanmasının yanı sıra gerçekleştirilecek etkinliklerin kötüye kullanılmaması açısından da yasal dayanaklara gereksinim duyulmaktadır. Bu yasal dayanaklar, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Yasası, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, İlköğretim ve Okulöncesi Eğitimin Temel İlkeleri ve Okul-Aile Birliği Yönetmeliği'dir. Bunların yanı sıra, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Şûraları ve Ulusal Program'da da okul-aile iş birliğine yönelik vurgular bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: Tüm hukuksal belgelerin kaynağı olan anayasamızda eğitimle ilgili önemli vurgular bulunmaktadır. Günümüzde yürürlükte olan 1982 Anayasası'nda okul-aile iş birliğine yönelik doğrudan bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, eğitimle ilgili maddelerde okul-aile iş birliğine yönelik dolaylı çıkarımlarda bulunulabilmektedir.

Anayasa'nın ilgili maddelerinde vurgulanan hükümler, okul-aile iş birliğinin kapsamıyla örtüşmektedir. Bu maddeler şöyle sıralanabilir:

- Anayasanın 41. maddesinde "Aile, Türk toplumunun temelidir. Devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlanmasının öğretimi ile uygulamasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar."
- Anayasanın 42. maddesinde "Kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı yasayla tespit edilir ve düzenlenir, Eğitim

ve ğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz. ... İlköğretim, kız ve erkek, bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır. ... Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile kurslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar... Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.”

- Anayasa’nın 58. maddesinde “Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiğı gençlerin, müspet bilimin ışığında, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetiştirme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. ... Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.”
- Anayasa’nın 59. maddesinde “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. ...”
- Anayasa’nın 61. maddesinde “... Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır.” biçiminde hükümler yer almaktadır.

Anayasa’nın eğitimle ilgili bu maddelerindeki hükümler dikkatle incelendiğinde okul-aile iş birliğinin kapsamıyla ilişkili hükümler içerdiği de söylenebilir. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliğinde belirtilen birliğin görevleri, Anayasa’nın ilgili hükümlerini tümüyle yansıtmaktadır.

2.3.4.1. Milli Eğitim Temel Yasası

Türk Milli Eğitiminin düzenlenmesinde temel olan amaç ve ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı, öğretmenlik mesleğı, okul bina ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri ve Devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğı ile ilgili temel hükümleri bir sistem bütünlüğü içinde ele alan yasadır. Milli Eğitim Temel Yasası’nın üçüncü

bölümünde Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri arasında okul-aile iş birliği doğrudan yer almaktadır. “Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri şöyle sıralanmıştır (MEB, 1973):

- 1) Genellik ve eşitlik
- 2) Ferdin ve toplumun ihtiyaçları
- 3) Yöneltilme
- 4) Eğitim hakkı
- 5) Fırsat ve imkân eşitliği
- 6) Süreklilik
- 7) Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği
- 8) Demokrasi eğitimi
- 9) Laiklik
10. Bilimsellik
- 11) Planlılık
- 12) Karma eğitim
- 13) Okul ile ailenin iş birliği
- 14) Her yerde eğitim”

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkelerini incelediğimizde (Madde 13) okul ve aile işbirliğine önem verildiği ve eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliğini sağlamasının önemi üzerinde durulmaktadır. Bu ilke, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nde de şu şekilde geçmektedir: “Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında iş birliği sağlanır. Bu amaçla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birliklerinin kuruluş ve işleyişleri Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.” denmektedir. Görüldüğü gibi okul ile ailenin iş birliği ilkesine göre, eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla okul ile aile arasında iş birliğinin sağlanması gerektiği ve bu kapsamda okullarda okul-aile birliklerinin kurulması öngörülmektedir.

2.3.4.2. Okulöncesi Eğitimin Temel İlkeleri

Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Eğitim Programında Okulöncesi eğitimin ilkeleri arasında okul-aile iş birliğine yönelik ilkeler yer almaktadır (MEB, 2006a): Okulöncesi eğitimin ilkeleri arasında yer alan “Eğitim sürecine çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır. ” ilkesi doğrudan okul-aile iş birliği ile ilgilidir. Yine, “Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır. ” ve “Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.” ilkeleri ise, dolaylı olarak okul-aile iş birliğinin kapsamı içerisinde yer almaktadır.

2.3.4.3. İlköğretimin Eğitim ve Öğretim İlkeleri

“Türk Milli Eğitiminin amaçları ile ilköğretimin amaçlarını gerçekleştirmede göz önünde bulundurulacak belli başlı ilkeler bulunmaktadır. İlköğretimin eğitim-öğretim ilkeleri ilköğretim okulu programında şöyle sıralanmaktadır (MEB, 1995):

- 1) İlköğretim milli bir eğitim kurumudur.
- 2) İlköğretim gerçek bir topluluktur.
- 3) Okul, kültürel gelişme ve eğitim merkezidir.
- 4) İlköğretim, öğrencilerin temel gereksinimlerine yanıt veren bir kurumdur.
- 5) Her çocuk birbirinden farklıdır.
- 6) Çocuğun büyüme ve gelişmesi süreklidir.
- 7) Çocuk bir bütün olarak gelişir.
- 8) İlköğretim, öğrenciye bilimsel yöntemlere göre çalışma yolları öğreten bir kurumdur.
- 9) Derslerle amaçlar ve ilkeler arasında bağlantı kurulmalıdır.
- 10) Eğitimde ahlaki ve manevi değerlerin kazandırılması hem program hem de yönetimin önemli bir unsurudur.
- 11) Öğrenme karşılıklı bir etkileşimdir.

- 12) Her yaşantı her çocuk için ayrı bir anlam taşır.
- 13) Eğitim ve öğretimde yaşamsallık önemlidir.
- 14) Konuların seçilmesinde, işlenmesinde bulunulan yerden ve zamandan başlanmalıdır.
- 15) Çocuklar başkalarının istediklerini değil, ilgi duydukları şeyleri öğrenirler.
- 16) Çocuklar görmek ve işitmekten çok yaparak öğrenirler.
- 17) Eğitim ve öğretimde tutumlu olma alışkanlığını kazandırmak esastır.
- 18) Eğitim ve öğretim planlı ve programlı bir çalışmadır.
- 19) Eğitim ve öğretimde rehberlik esastır.
- 20) Değerlendirme eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir paçasıdır.
- 21) Eğitim ve öğretim okulla ailenin iş birliğiyle gerçekleşir.
- 22) Bedensel ve zihinsel kusuru görülen öğrencilerle özel biçimde ilgilenilmelidir.
- 23) İlköğretimin bütün sınıflarında toplu öğretim esastır.”

Görüldüğü gibi, bu ilkeler arasında okul-aile iş birliğiyle ilişkili doğrudan bir ilke yer almamaktadır. Eğitim ve öğretim okulla ailenin iş birliğiyle gerçekleşir ilkesinde “Okul biricik eğitim kurumu değildir. Eğitim ailede, ailenin yardımı ile okulda, toplumun ve kişinin etkisi ile okul dışında ve okul sonrası devam eder. Çocuğun okuldaki davranış ve başarısı büyük ölçüde aile ocağındaki durum ve yaşayışına bağlı olduğu gibi evdeki davranış ve ilişkileri de okulda geçirdiği deneyimlerin etkisi altındadır. Çocuğa en elverişli gelişme ve yetiştirme olanaklarının sağlanabilmesi, okul ile aile arasında gerçekleştirilecek anlayış ve iş birliğinin derecesine bağlıdır.” denilmektedir. Ancak, diğer ilkeler de okul-aile iş birliğine yönelik öngörüler içermektedir.

“Bu ilkelerin yanı sıra İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nde (MEB, 2006) ise ilköğretimin ilkeleri şöyle sıralanmaktadır:

- 1) İlköğretimde sekiz yıllık kesintisiz eğitim, ilköğretim çağındaki her Türk vatandaşının hakkıdır ve zorunludur.
- 2) İlköğretim kurumlarında karma eğitim-öğretim yapılır.

- 3) İlköğretimde derslerde ve ders dışı etkinliklerde Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılması temel hedeftir.
- 4) İlköğretim kurumlarının kuruluş ve işleyişi ile her türlü eğitim-öğretim programlarının hazırlanması ve uygulanmasında Atatürk ilke ve inkılaplarına uyulur. Evrensel değerler içinde millî kültürün öğrenilmesine ve geliştirilmesine önem verilir.
- 5) İlköğretim kurumları; dil, ırk, cinsiyet, felsefî inanç ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa ayrıcalık tanınmaz.
- 6) Eğitim-öğretim etkinlikleri; öğretim ilkeleri, öğrenci düzeyi, çevre özellikleri ve programda belirtilen esaslar dikkate alınarak bu Yönetmeliğin 5. maddesindeki amaçları gerçekleştirecek biçimde düzenlenir ve uygulanır.
- 7) İlköğretim kurumlarında herkese olanak ve fırsat eşitliği sağlanır. Ekonomik durumu iyi olmayan öğrencilere, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacıyla parasız yatılılık ve bursluluk olanakları sağlanır. Özel eğitim gerektiren ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel önlemler alınır.
- 8) Eğitim-öğretim hizmetleri düzenlenirken öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri ile toplumun gereksinimleri dikkate alınır.
- 9) Demokrasi bilincinin geliştirilmesi amacı ile öğrenci, öğretmen, yönetici, personel ve velilerce; kurumda iş birliği, iş bölümü, seçme, seçilme, katılma ve düşüncelerini açıklayabilme gibi demokratik kuralların uygulandığı, sevgi, saygı ve hoşgörüye dayalı bir çalışma ortamı oluşturulur.
- 10) İlköğretim kurumlarında uygulanan, programlar, yöntem ve teknikler ile kullanılan eğitim teknolojisi; bilimsel ve teknolojik gelişmelere göre yenilenerek, okul, çevre ve ülke gereksinimlerine göre sürekli geliştirilir.
- 11) İlköğretim kurumlarında açıklık, güvenilirlik ön planda tutulur. Eğitim-öğretim ve yönetim etkinliklerinin kurul ve komisyonlarca yürütülmesi, öğrenci, öğretmen, veli ve çevrenin gözetim ve denetimine açık tutulması sağlanır.
- 12) Kaynakların etkili ve verimli olarak kullanılması, eğitim-öğretimin kalitesinin artırılması ve kurumun rekabet gücünün geliştirilmesi sağlanır.
- 13) Okul ile aile ve çevrenin iş birliği sağlanır.
- 14) İlköğretimde öğrenciler, oldukları gibi kabul edilerek değer verilir.

- 15) Öğretmen, yeri geldikçe günlük olaylara ve fırsat eğitimine yer verir.
- 16) Öğrencilere temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırmak, öğrencilerin davranış, ilgi ve yeteneklerini belirlemek, programlar doğrultusunda başarılarını bir bütün olarak değerlendirmek, meslek alanlarını tanıtmak ve yönlendirmek için gerekli önlemler alınır.
- 17) Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin akranları ile birlikte kaynaştırma uygulamaları yoluyla eğitimlerini sürdürmeleri esastır. Bu öğrenciler eğitimlerini akranları ile birlikte aynı sınıfta sürdürebilecekleri gibi okulların bünyesinde açılacak özel eğitim sınıflarında da sürdürebilirler.”

2.3.4.4. Kalkınma Planları

Kalkınma Planları eğitime makro düzeyde baktıkları için bu planlarda okul-aile iş birliğine yönelik doğrudan değil, dolaylı öngörüler yer almaktadır. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda “Eğitim sisteminin temel amacı; Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik, özgürlükçü ve manevi değerlere bağlı, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip, milli kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen ve çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek, üretken ve yaratıcı bilgi çağı insanını yetiştirmektir.” ifadesine yer verilmiştir (DPT, 2002).

Kuşkusuz, bu amacın gerçekleşmesinde okul ya da ailenin tek başına başarılı olması olanaklı değildir. Bu nedenle, okul ve aile birlikte hareket etmek zorundadır. Yine Planda “Milli ve manevi değerlerin korunmasında ve geliştirilmesinde, milli bütünlüğün ve dayanışmanın pekiştirilmesinde aile kurumunun güçlendirilmesi esastır.” (DPT, 2002) denilerek ailenin önemi vurgulanmıştır.

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda da Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda belirlenen amaç tekrarlanmış; bu amaca ulaşmak için “Eğitim sistemi, insan kaynaklarının geliştirilmesini desteklemek üzere, yaşam boyu eğitim yaklaşımıyla ve bütüncül olarak ele alınacak; sistemin etkinliği, erişilebilirliği ve fırsat eşitliğine dayalı yapısı güçlendirilecektir.” denilmektedir (DPT, 2006).

2.3.4.5. Milli Eğitim Şûraları

Milli Eğitim Şûraları'nda zaman zaman okul-aile iş birliği konusu gündeme gelmiştir. Bu kapsamda, 1949 yılında toplanan Üçüncü Milli Eğitim Şûrası'nda okul ve aile arasında iş birliğinin sağlanması ve gerekli önlemlerin alınması konusu gündeme alınmıştır. Şûra sonunda “Okul-Aile Birlikleri tarafından okul yaşamına egemen olan eğitim ve öğretim ilkelerinin ailelere tanıtılması” ve “Okul - Aile Birliklerinin çalışmalarını kolaylaştırıcı önlemlerin alınması” kararı alınmıştır.

Dokuzuncu Milli Eğitim Şûrası'nda, okul-aile-çevre bütünleşmesi sağlanacaktır başlığı altında “Okul-aile çevre bütünleşmesini sağlamak ve eğitim hizmetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla Milli Eğitim Temel Yasası'nın 16. maddesinde öngörülen okul-aile birlikleri ile ilgili yeni yönetmelik hazırlanarak yürürlüğe konacaktır.” denilmektedir (MEB, 2007).

On İkinci Milli Eğitim Şûrası'nda; “Aileye, temel çocuk terbiyesi ve sosyalleşmeye ilişkin görevlerini hatırlatacak önlemlerin geliştirilmesi”, “Öğretmenin ve okulun aile ilişkisinin sıklaştırılması, okul ve aile uyumunun sağlanmasına özen gösterilmesi” ve “Okul Aile Birliklerinin durumunun kapsamlı bir biçimde bilimsel olarak araştırılması” kararları alınmıştır.

On Beşinci Milli Eğitim Şûrası'nda ise, “Ailenin ve okulun çocuğu tanınması ve çocuğun kendi kendini tanınması için öncelikle yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin eğitilmesi gerektiği” vurgulanarak “Okulöncesi eğitimden başlanarak ailenin eğitimi önemli bir boyut olarak ele alınmalı; Aile Katılım Programları ve Ana-Baba Okulları yaygınlaştırılmalıdır.” ve “Yöneltilmede, iş birliği sağlanmalı, okulların amaç ve etkinlikleri konusunda aileler bilgilendirilmeli, ailenin sisteme katılımları ve katkılarını sağlayan önlemler alınmalı, tanıtım etkinliklerinde kullanılmak üzere daha fazla tanıtım kitapçığı, video, radyo, TV programlarına yer verilmeli, ayrıca, meslek kuruluşlarının da yöneltilme çalışmalarına katılımı ve yardımları sağlanmalıdır.” denmektedir.

On Yedinci Milli Eğitim Şûrası'nda ise, “Yaşam boyu öğrenme, yalnızca öğrenci ve çalışanlarla sınırlandırılmamalı, aile eğitimine önem verilmelidir. Bu nedenle, ana-baba okulları açılarak toplumsal entegrasyonu sağlayamayan ailelere yönelik girişimlerde

bulunulmalıdır. Buna yönelik var olan programlar akredite edilmeli, bu konuda aile destek uzmanları yetiştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.” kararı alınmıştır. Ayrıca, “Veli, öğretmen ve yönetici görüşmelerini sıklaştırmak, ilişkileri sıcak bir duruma getirmek, aynı zamanda öğrencinin olumlu yaklaşımını sağlamak adına okul içi ve okul dışı sosyal etkinliklere geniş yer verilmeli; öğretmen, öğrenci, yönetici ve veli sık sık ortak etkinliklerde yer almalıdır. Okul-aile birliklerinin köy, ilçe, il ve ülke düzeyinde birleşerek örgütlenmesi için teşvik edici düzenlemeler yapılmalıdır.” denmektedir (MEB, 2007).

2.3.4.6. Ulusal Program

Türkiye, 1960’lı yılların ilk yarısında Ankara Antlaşması ile Avrupa Birliği ile ortaklık görüşmelerine başlamış, 1996 yılında taraflar arasında “Gümrük Birliği”nin kurulması ile bu ilişki ileri bir düzeye ulaşmıştır. Tam üyelik hedefi ile çıkılan bu yolda, 1999 Helsinki Zirvesi ile Türkiye’nin adaylık statüsü geri dönüşmez biçimde kabul edilmiştir. 17 Aralık 2004 tarihinde de üyelik için müzakerelere başlama kararı alınmış ve 35 başlık açılarak müzakerelere başlanmıştır. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne tam üyelik süreci içinde olması, uluslararası norm ve standartlara uyum sağlamasını ve gerekli koşulları yerine getirmesini gerekli kılmıştır. Avrupa Birliği’nin önem verdiği norm ve standartlar arasında eğitim önemli bir yere sahiptir.

Avrupa Birliği’ne uyum kapsamında, Türkiye, “AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı”nı kabul etmiştir. Programda “Atatürk’ün önderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti, benimsemiş olduğu değerler sistemi temelinde çok kısa bir zaman dilimi içinde toplumsal yaşamın her alanında gerçekleştirdiği devrimlerle, Türk Milletini ilk kez ortak coğrafyayı ve tarihi paylaştığı Avrupa ailesiyle aynı değerler sisteminde buluşturmuştur.” denerek Avrupa Birliğinin Türkiye için önemi vurgulanmıştır. Ayrıca, “Türk halkı, çağdaş değerlere uyumu, vazgeçilmez bir yaşam tarzı ve sürekli bir hedef olarak benimsemiştir. Halkımız, tarihsel birikim ve deneyimi ile yüzyılların biçimlendirdiği uygarlık bilinci sayesinde Avrupa’nın birleşmesi ideali bağlamında önemli görevler ve sorumluluklar üstlenmeye hazır ve muktedirdir. Bu çerçevede, Türkiye’nin AB müktesebatını özümseme iradesi tamdır.” denerek bu konuda Türkiye’nin istekliliği vurgulanmıştır (Ulusal Program, 2001).

“Avrupa Birliği, belirlediği stratejik hedeflere ulaşabilmek amacıyla eğitimde kaliteyi belirleyici dört alan ve bu alanlara ilişkin 16 gösterge saptamıştır. Eğitimde kaliteyi belirleyici alanlar; beceriler, başarı ve geçiş, eğitimin izlenmesi, kaynaklar ve yapılarıdır. Beceri alanındaki yedi gösterge, matematik, okuma, fen bilgisi, bilgi ve iletişim teknolojileri, yabancı dil, öğrenmeyi öğrenme ve yurttaşlık bilgisidir. Eğitimin izlenmesi alanında yer alan iki gösterge; eğitimin yönetimi ve değerlendirilmesi ile ailenin katılımıdır. Kaynaklar ve yapılar alanında ise öğretmenlerin eğitimi ve yetiştirilmesi, okulöncesi eğitime katılım, öğrenci başına düşen bilgisayar sayısı ve öğrenci başına eğitimin bütçesi yer almaktadır (European Commission, 2000).”

Ailelerin katılımına yönelik göstergeye ilişkin verilerin amacı, zorunlu eğitim düzeyinde okul gelişim planlarının hazırlanmasına katılan aile temsilcilerinin gücünü ortaya koymaktır. Ailelerin okul ile olan iş birlikleri; yasal danışmanlık ve karar verme, okulların değerlendirilmesi, gönüllü ortaklıklar, okul sonrası etkinlikler ya da kulüplerde gönüllü çalışmalar, sınıf içi etkinliklerde gönüllü çalışmalar, okulla iletişim ve çocukların öğrenme ve gelişimlerinin desteklenmesini içermektedir.

2.3.5.Okul-Aile Birliği Yönetmeliği

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda, okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, aile ve öğretmenler arasında iş birliği sağlamak amacı ile Okul- Aile Birlikleri kurulmaktadır. Çocukların aile, çevre, beden ve zihin özelliklerini tanımak, bu amaçla, onların ve ailelerinin eğitimine olumlu yönde katkıda bulunmak açısından olduğu kadar, okul-aile iş birliğinin daha sistemli bir biçimde düzenlenmesi açısından da Okul-Aile Birliklerine büyük gereksinim duyulmaktadır. Okul-Aile Birliklerinin kuruluşu ve işleyişı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği çerçevesinde düzenlenmektedir. Okul-Aile Birliği Yönetmeliği (2012) yedi bölümden oluşmaktadır. Yönetmeliğin öngöröleri aşağıda ayrıntılı biçimde açıklanmıştır:

2.3.5.1.Amaç ve Kapsam

Yönetmeliğin amacı: Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve eğitim kurumlarında okul-aile birliklerinin kuruluş, işleyiş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (MEB, 2012: OABY, m: 1).

Okul - Aile Birliği Yönetmeliği'nin Kapsamı: Eğitim kampüslerinde yer alan okullar dâhil Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve eğitim kurumlarında okul-aile birliklerinin kuruluşu, işleyişi, birlik organlarının oluşturulması, seçim şekilleri; sosyal ve kültürel etkinlikler ile kampanya ve kurslardan sağlanan maddi katkılar, bağışların kabulü, harcanması ve denetlenmesiyle kantin ve benzeri yerlerin işlettilmesi veya işletilmesinden sağlanan gelirlerin dağıtım yerleri, oranları, harcanması ve denetlenmesine dair usul ve esasları kapsar (MEB, 2012: OABY, m: 2).

2.3.5.2.Kuruluş

Okul-Aile Birliği, Okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ile okul arasında iletişimi ve iş birliğini sağlamak, eğitim ve öğretili geliştirici faaliyetleri desteklemek, okulun ve maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin eğitim ve öğretili ilgili zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak üzere okullar bünyesinde tüzel kişiliği haiz olmayan birlikler kurulur (MEB, 2012: OABY, m: 5).

2.3.5.3.Okul-Aile Birliğinin Görev ve Yetkileri

Okul Aile Birliği Yönetmeliğinin (MEB, 2012) 6. Maddesinde birliğin görevleri şu şekilde verilmiştir:

- 1) Öğrencilerin, Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri ve millî manevi değerler doğrultusunda yetiştirilmeleri için okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.
- 2) Okulun amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesine, eğitimde kalite ve başarı için okulun stratejik plan çalışmalarına ve uygulamasına destek olmak, eğitimde fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.
- 3) Öğrencilerin başarısını artırmak amacıyla okul yönetimince planlanan kurs, sınav, seminer, müzik, tiyatro, spor, sanat, gezi, kermes ve benzeri eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesine katkı sağlamak.
- 4) Okul yönetimiyle iş birliği yaparak eğitim ve öğretim faaliyetleri dışındaki zamanlarda okulun derslik, spor salonu, kütüphane, labaratuvar ve atölyeleri gibi eğitim ortamlarının değerlendirilmesine katkı sağlamak.

- 5) Okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak, bu hizmetlere ilişkin sosyal güvenlik primi, vergi ve benzeri ödemelerin yapılmasını sağlamak.
- 6) Millî bayramlar, belirli gün ve haftalar ile kültürel yarışmaların düzenlenmesi giderlerine katkıda bulunmak.
- 7) Okula yapılan ayni ve nakdî bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak, sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek, şartlı bağışları amacına uygun olarak kullanmak.
- 8) Kantin ve benzeri yerleri işletmek veya işlettirmek.
- 9) Okul yönetimi ile iş birliği yaparak, imknları yeterli olmayan öğrencilere maddi ve manevi destek sağlamak, aynı amaçla kardeş okullara da katkıda bulunmak.
- 10) 28.8.2007 tarihli ve 26627 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği’nde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek.
- 11) Eğitim ve öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmak.
- 12) Eğitim ve ğretimi geliştirmek amacıyla oluşturulan çalışma komisyonlarına katkı sağlamak.
- 13) Ulusal ve uluslararası projelere katılmak ve proje amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunmak.
- 14) Eğitim ve öğretimle ilgili diğer etkinliklere destek olmak.

2.3.5.4. Birlik Organlarının Oluşumu, Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Okul Aile Birliği Yönetmeliği’nin (MEB, 2012) 8. Maddesine göre birlik organları şunlardır (Cavkaytar, 2008):

- 1) Genel Kurul
- 2) Yönetim Kurulu
- 3) Denetleme Kurulu

1) Genel kurul: Birliğin yelerinden meydana gelir. Genel kurul, birlik yönetim kurulunun davetiyle her yıl en geç ekim ayının sonuna kadar; yeni açılan okullarda ise okul müdürünün daveti üzerine okulun açıldığı tarihten itibaren en geç iki ay içinde okulda toplanır. Genel kurul, katılan üyelerle toplanır ve bunların çoğunluğu ile karar alır. Ancak toplantı yeter sayısı, yönetim ve denetleme kurullarının asıl ve yedek ye

sayısının dört katından, öğrenci mevcudu yüzün altında olan okullarda ise yönetim ve denetleme kurullarının asıl ve yedek üye sayısının iki katından az olamaz. Genel kurulun toplanamaması durumunda, en geç otuz gün içinde çoğunluk aranmaksızın toplantı yapılır ve kararlar katılanların çoğunluğu ile alınır. Genel kurul toplantılarının yeri, zamanı ve gündemi en az on beş gün önceden üyelere elden yazılı olarak bildirilir, okul ilan panosu ile okulun internet sayfasında duyurulur.

Genel kurul, gündem maddelerini sırası ile görüşür. Gündem maddelerine ekleme ve çıkarma yapılarak değiştirilmesinde oy çokluğu aranır. Okul öğrenci kurulu/okul öğrenci meclisi/onur kurulu başkanları ile her sınıf seviyesinden seçilen birer temsilci öğrenci, genel kurula gözlemci olarak katılabilir.

Olağanüstü genel kurul; yönetim kurulu, okul müdürü ve 14 üncü maddenin beşinci fıkrasında yazılı hâllerde denetleme kurulunun çağrısı veya birlik üyelerinin %10'unun yazılı başvurusu üzerine okul müdürünün çağrısı ile yapılır. Toplantı yeter sayısı, yönetim ve denetleme kurullarının asıl ve yedek üye sayısının dört katından; öğrenci mevcudu yüzün altında olan okullarda ise yönetim ve denetleme kurullarının asıl ve yedek üye sayısının iki katından az olamaz. Olağanüstü genel kurul toplantısının yeri, zamanı ve gündemi en az on beş gün önceden üyelere elden yazılı olarak bildirilir, okul ilan panosu ile okulun internet sayfasında duyurulur. Gündeme bağlılık ilkesi geçerlidir. Kararlar katılanların çoğunluğu ile alınır.

“Genel kurul toplantısının yapılmasının koşulları Okul Aile Birliği Yönetmeliğinin (MEB, 2012) 10. Maddesinde şu şekilde belirtilmektedir:

- 1) Genel kurula katılacak üyeler toplantı katılım cetvelini imzalar.
- 2) Toplantının açılışı birlik başkanı tarafından yapılır.
- 3) Açık oyla veli üyeler arasından bir divan başkanı ve bir kâtip seçilir.
- 4) Toplantı sonunda bütün tutanak ve belgeler yeni seçilen yönetim kuruluna teslim edilir.
- 5) Yönetim kurulu ve denetleme kurulu üyelerinin seçimleri asıl ve yedek olarak liste hâlinde oylanarak yapılır.”

Genel kurulun görevleri ise Okul Aile Birliği Yönetmeliğinin (MEB, 2012) 12. Maddesinde belirtilmektedir:

- 1) Yönetim kuruluna anne veya baba olan veliler ile istemeleri halinde okul yaptırarak Bakanlığa bağışta bulunan hayırseverler arasından beş asıl, beş yedek üyeyi açık oylamayla seçmek.
- 2) Denetleme kuruluna öğretmenler kurulunca seçilen iki asıl, iki yedek öğretmen dışında, veliler arasından bir asıl, bir yedek üyeyi açık oylamayla seçmek.
- 3) Bir önceki döneme ait yönetim ve denetleme kurulu faaliyet raporlarını görüşmek ve ibra etmek.
- 4) Genel kurulda hesaplar ibra edilmediğinde diğer gündem maddelerinin görüşülmesine devam edilir. Divan, ibra edilmeyen muhasebe evraklarını tutanak altına alarak seçilen yeni yönetim ve denetleme kuruluna teslim eder. Bu durum, yeni yönetim kurulu ve okul yönetimi tarafından il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne resmî yazıyla bildirilir.
- 5) Okul ve öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alarak yönetim kurulunca hazırlanan tahmini bütçeyi görüşmek.
- 6) İhtiyaçların giderilmesine yönelik yönetim kurulunu yetkilendirmek.
- 7) Okulun eğitim ve öğretimde kalite ve başarısının yükseltilmesine ilişkin önerilerde bulunmak.

2) Yönetim Kurulu: Okul Aile Birliği Yönetmeliğinin (MEB, 2012) 12. maddesinde yönetim kurulunun aynı okulda öğrencisi okumakta olan velilerden istekli olanlar ile okul yaptırarak Bakanlığa bağışta bulunan hayırseverler arasından seçilen beş üyeden oluştuğu ifade edilmiştir. Yönetim kurulunun görev süresi bir yıldır. Yönetim kurulu, seçimden sonraki ilk hafta içinde okulda toplanarak üyeleri arasından bir başkan, bir başkan yardımcısı, bir muhasip ve bir sekreter seçerek görev ve iş bölümü yapar. Yönetim kurulu üyelerinden üyeliği sona erenlerin yerine yedeklerin çağırılmasıyla oluşan yeni yönetim kurulu bir hafta içinde toplanarak aralarında görev dağılımı yaparlar. Yönetim kurulu başkan ve üyeleri en fazla üç defa seçilebilir. Başkan ve yönetim kurulu üyeleri aynı anda birden fazla birlik yönetiminde görev alamazlar.

26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına çarptırılmış ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, millî savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık ve aynı Kanunun Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar başlıklı İkinci Kısımının Altıncı Bölümünde düzenlenen maddelerde yer alan suçlardan mahkûm olanlar yönetim kurulunda ve harcama komisyonlarında görev alamazlar. Görev almış olanlardan bu niteliği haiz olmadıkları sonradan anlaşılanların bu görevleri sona erer.

Yönetim kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları Okul Aile Birliği Yönetmeliği'nin (MEB, 2012) 13. Maddesinde belirtilmiştir: Yönetim kurulu birlik adına görev yapar; genel kurulda alınan kararları okul yönetimiyle iş birliği yaparak bir plan dâhilinde yürütür. Eğitim ve öğretimin kalitesinin yükseltilmesine ilişkin önerilerde bulunmak, karşılaşılan güçlüklerin giderilmesine katkı sağlamak üzere okul müdürlüğü ve velilerle iş birliği yapar. Eğitim ve öğretim yılı içinde en az dört üyenin katılımı ile ayda bir toplanır ve karar yeter sayısı üçtür. Toplantılar gerektiğinde okulun eğitim ve öğretime açık olmadığı zamanlarda da yapılabilir. Başkan yardımcısı, başkanın bulunmadığı zamanlarda başkana vekâlet eder. Muhasip, birliğin gelir-gider işlemlerini, sekreter de yazışmalarını yürütür. Birlik adına yapılan her türlü harcama ile iş ve işlemlere ilişkin yazışmalar okul müdürü ile koordineli yapılır. Yönetim kurulu kararları, karar defterine el ile yazılarak imzalanır. Özürsüz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan yönetim kurulu üyesinin görevi sona erer. Bu şekilde görevi sona erenler ile öğrencisinin okuldan ayrılması veya öğrenciliğin sona ermesi nedenleriyle yönetim kurulu üyeliği sona eren velinin yerine yedek üyeler, aldıkları oy sırasına göre asıl üye olarak göreve çağırılır. İhtiyaç hâlinde eğitim kampüsü yönetimine birliği temsilen başkan veya yönetim kurulu üyelerinden biri görevlendirilir.

Yönetim kurulu üye sayısının, yedeklerle birlikte karar yeter sayısının altına düşmesi hâlinde, öncelikle başkan veya okul müdürü tarafından bir ay içinde genel kurul olağanüstü toplantıya çağırılır. Olağanüstü genel kurul tarafından seçilen yönetim

kurulu, olağan genel kurul toplantısına kadar görevine devam eder. Yönetim kurulu, yaptığı iş ve işlemlerden dolayı genel kurula karşı sorumludur. Yönetim kurulu, birlik tahmini bütçesini hazırlar ve genel kurulda görüşülen bütçeyi okul ilan panosu ve internet sayfasında duyurur. İlgili mevzuatına göre tutulan gelir gider kayıtları, eğitim öğretim yılında her dönem en az birer defa velilerin görebileceği şekilde okulun ilan panosunda ve internet sayfasında duyurulur.

3) Denetleme Kurulu: Denetleme kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları Okul Aile Birliği Yönetmeliğinin (2012) 14. Maddesinde belirtilmiştir. Genel kurulca seçilen bir veli ve öğretmenler kurulunca seçilen iki öğretmen olmak üzere üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Asıl üyeler genel kuruldaki sonraki ilk hafta içinde toplanır ve üyeler arasından bir başkan seçerek görev ve iş bölümü yapar. Denetleme kurulunun görev süresi bir yıldır. Denetleme kurulu başkanı en fazla üç defa seçilebilir. Denetleme kurulu, yılda en az iki defa yönetim kurulunun faaliyetlerini inceler, ara raporlarını bilgi ve gereği için yönetim kuruluna sunar. Yönetim kurulunun faaliyet dönemine ilişkin nihai raporunu genel kurula sunar. Denetleme kurulu, yaptığı denetimler sonucu, yönetim kurulunun 6'ncı maddede sayılan birliğin görev ve yetkilerine aykırı faaliyetlerini tespit etmesi hâlinde genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırır. Birliğin denetleme kurulu üyesi olan öğretmenlerin başka kurumda dört aydan fazla süreli görevlendirilmelerinde yerlerine yedekleri çağırılır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, millî savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık ve aynı Kanunun Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar başlıklı İkinci Kısımının Altıncı Bölümünde düzenlenen maddelerde yer alan suçlardan mahkûm olanlar denetleme kurulunda görev alamazlar. Görev almış olanlardan bu niteliği haiz olmadıkları sonradan anlaşılanların bu görevleri sona erer.

2.3.5.5. Gelirlerin Kabulü, Harcanması ve Kiraya Verme Usulü

Okul Aile Birliği Yönetmeliğinin (MEB, 2012) 4. bölümü gelirlere ve tutulacak defterlere ayrılmıştır. Bu bölümde:

Gelirler: Resmî okullarda birliğin gelirleri; aynı ve nakdî bağışlardan, okulların bünyesindeki kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin işletme gelirlerinden, sosyal, kültürel, sportif, kurslar, proje, kampanya ve benzeri etkinliklerden sağlanan gelirlerden ve diğer gelirlerden oluşur.

Gelirlerin kabulü: Resmî okullarda yönetim kurulunca; şartlı bağışlar, okulların kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerinden sağlanan gelirler, nakdî bağışlar, sosyal, kültürel, sportif etkinlikler, kurslar, proje, kampanya ve benzeri etkinlikler-den sağlanan gelirler ile diğer gelirler ayrı hesaplarda toplanır.

Aynî ve nakdî bağışlar: Belge karşılığı birlikçe kabul edilir. Nakde çevrilebilecek aynî yardımlar, nakde çevrilerek nakdî bağışlar hesabına yatırılır. Nakde çevrilemeyen aynî yardımlar, belge karşılığında okul müdürlüğüne teslim edilir. Öğrenci velileri kesinlikle bağış yapmaya zorlanamaz. Bağışlar, bankaya yatırılır. Banka şubesi bulunmayan yerleşim birimlerinde belge karşılığında alınır ve en geç bir hafta içinde birliğin banka hesabına yatırılır.

Kiraya verme usulü: Resmî okullarda birlik; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri, eğitim-öğretimi aksatmayacak biçimde öncelikle işletmecilere kiralama yöntemi ile işlettirir veya işletebilir. Bu yerler, 2886 sayılı Devlet İhale Yasasının 35/d ve 51/g maddeleri gereğince pazarlık usulü ile kiraya verilir ve kiralamada taraflarca sözleşme düzenlenir.

Gelirlerin dağılımı: Resmî okullarda kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin birliklerce işletilmesi durumunda, işletilen yerin gayri safi gelirin %1'i birlikçe, işletmecilere kiraya verilmesi durumunda ise elde edilecek gayri safi gelirin %3'ü, üçer aylık dönemler içinde, izleyen ayın yirmisine kadar Hazineye arz bedeli olarak işletmeci tarafından defterdarlık/mal müdürlüğüne ödenir. Arz bedelinin ödenmesinin izlenmesinden okul müdürü ve birlik yönetim kurulu başkanı sorumludur.

Okulların kantin, açık alan, salon vb. yerlerinden sağlanan kira gelirlerinden arz bedeli düşüldükten sonra kalan net işletme gelirlerinin % 80'i birliğin, % 10'u ilçe milli eğitim müdürlüğünün, % 10'u il milli eğitim müdürlüğünün ilgili banka hesaplarına aktarılır. Büyükşehir statüsünde olmayan il merkezlerindeki birliklerde ise gelirin % 20'si il milli eğitim müdürlüğünün ilgili banka hesabına yatırılır.

İl/ilçe milli eğitim müdürlükleri hesaplarına yatırılan paralar, il/ilçe milli eğitim müdürünün ya da görevlendireceği ilgili müdür yardımcısı/şube müdürü başkanlığında iki okul müdürü ve iki birlik başkanından, mülki amirin onayı ile oluşturulan komisyonca öncelikle olanakları kısıtlı olan okulların ve öğrencilerinin eğitim-öğretimle ilgili gereksinimlerinde kullanılmak üzere ilgili birliğin hesabına aktarılır. Ayrıca, il/ilçe millî eğitim müdürlüklerinin eğitim-öğretimle ilgili gereksinimlerinde kullanılabilir.

Gelirlerin harcanması: Birliğin gelirlerinin, okulun bütçe disiplini çerçevesinde, eğitim-öğretim giderleri ile maddi olanaklardan yoksun öğrencilerin zorunlu gereksinimleri için harcanması esastır. Harcamalar, yönetim kurulu kararıyla belgeye dayalı olarak yapılır. Mal ve hizmet alımları, usulüne göre oluşturulacak komisyonlarca yapılır. Banka hesabındaki paralar, okul müdürü, birlik başkanı ve muhasip üyenin müşterek imzalarıyla çekilir. Başkanın bulunmadığı zamanlarda başkan yardımcısı yetkilidir. Alınan demirbaşlar okulun demirbaş defterine kaydedilir ve ayniyat makbuzunun bir örneği harcama belgesine eklenir.

Yönetim kurulu, yıllık olası bütçeyi ve yılsonu mali raporunu okul ilan panosu ile diğer iletişim araçlarından yararlanarak duyurur. İlgili mevzuata göre tutulan gelir-gider kayıtları üçer aylık aralıklarla velilerin görebileceği biçimde ilan panosunda ya da diğer iletişim araçları ile duyurulur.

2.3.5.6.Tutulacak Defter, Dosya ve Belgeler

Okul Aile Birliği, gerçekleştirdiği etkinliklere yönelik defterler tutmak zorundadır. Bu kapsamda, yönetim kurulu tarafından şu defterler tutulur (MEB, 2006):

- Genel kurul tutanak dosyası
- Yönetim kurulu karar defteri
- Gelen-giden evrak defteri
- Gelir-gider defteri
- Harcama belgelerinin yer aldığı dosya
- Yönetim kurulunca gereksinim duyulan diğer dosya ve kayıtlar
- Malı mevzuat hükümlerine göre düzenlenen gelir makbuzu
- Malı mevzuat hükümlerine göre düzenlenen gider makbuzu
- Kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin birliklerce işletilmesi durumunda oluşacak ekonomik işletmeler için 213 sayılı Vergi Usul Yasası hükümleri uyarınca düzenlenen belgeler ve defterler.

Tutulan defter, dosya ve belgeler istenilen esaslara göre tutulur ve okulda korunur.

2.3.5.7.Çeşitli Hükümler

Birliklerin yapamayacağı işler: Birlikler, millı eğitim mevzuatına aykırı çalışmalar ile siyasi faaliyet ve kişilere çıkar sağlayıcı iş ve işlemler yapamaz.

Denetim: Birlikler, en az iki yılda bir olmak üzere Bakanlık/valilik veya il/ilçe millı eğitim mdrlklerincede millı eğitim mevzuatına ve Türk Ceza Yasası hükümlerine göre denetlenir.

Hüküm Bulunmayan Durumlar: Bu Yönetmelikte hükmü bulunmayan durumlarda 1739 sayılı Millı Eğitim Temel Kanunu'ndaki hükümler ile ilgili diğer kanunlardaki genel hükümler uygulanır.

Yürütme: Bu Yönetmelik hükümlerini Millı Eğitim Bakanı yürütür (MEB, 2005).

BÖLÜM 3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin analiz edilmesinde yararlanılan istatistiksel tekniklerle ilgili bilgiler açıklanmıştır.

Verilerin çözümlenmesi bölümünde; örneklem içerisinde normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar için parametrik analiz teknikleri, normal dağılımın görülmediği değişkenler için nonparametrik teknikler kullanılmıştır. Bağımsız grup t testi, Kruskal Wallis-h testi ve Mann Whitney-U testleri kullanılmıştır.

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma, genel tarama modeline göre yürütülmüştür. “Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” (Karasar, 2006).

Bu bağlamda araştırmada farklı okul kademelerinde çalışan yönetici ve aile birliği üyelerinin okul gelişimine aile birliğine katkısının incelenmesi amaçlanmıştır.

3.2.EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evreni 2013–2014 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Maltepe İlçesindeki farklı kademedeki resmi okullarda çalışan yönetici ve aile birliği üyeleridir. Evreni daha iyi temsil edeceği düşüncesiyle farklı sosyoekonomik çevrelerdeki okullardan “sistemik tesadüfi (katmanlı) örnekleme” yoluyla 154 yönetici ve aile birliği üyesi araştırma örneklemine alınmıştır. Sistemik tesadüfi (katmanlı) örnekleme

“bir evreni oluşturan elemanları özelliklerine göre gruplandırarak homojen tabakalara ayırma, sonra da örnekleri bu tabakalardan alma işlemidir” (Gökçe, 1988).

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli – Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısını Belirleme Ölçeği (Dizbay, 2010)” kullanılmıştır. Bu ölçeklerle ilgili temel bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulmuş katılımcıların demografik (cinsiyet, yaş, çalışılan okul kademesi, eğitim durumu, medeni durum, görevi, daha önce okul aile birliklerinde görev alma durumu) özellikleri ile ilgili soruları içeren bir formdur. Bu form aracılığıyla istenen kişisel bilgiler katılımcılardan alınmaya çalışılmıştır.

3.3.2.Okul Aile Birliğinin Okul Yönetimine ve Okul – Veli – Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısı Ölçeği

Bu ölçek 27 maddelik ve iki boyutlu bir ölçme aracıdır. Dizbay (2010) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin alt boyutları; (1) eğitim-öğretimle ilgili maddeler (2) personel işleri ve okul işletmesinin yönetimi ile ilgili maddelerdir. Ölçek “1” Kesinlikle katılmıyorum, “2” Katılmıyorum, “3” Kararsızım, “4” Katılıyorum ve “5” Kesinlikle katılıyorum şeklinde 5’li Likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Okul Aile Birliğinin Okul Yönetimine Katkısı Ölçeği’nin geçerlik çalışması olarak yapı geçerliği kapsamında açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır. Faktör çözümlemesi sonuçları 2 faktörle sınırlandırılmıştır. Bu işlem sonucunda toplam varyansın % 54,54’ünü açıklayan iki faktörlü bir yapı elde etmiştir. Ölçeğin faktör yükleri .36 ile .89 arasında sıralanmıştır.

Bu iki alt boyutun isimlendirilmesinde faktörlerde toplanan maddelerin içeriği dikkate alınmıştır. Birinci faktörde toplanan maddelerin daha çok okul aile birliğinin eğitim- öğretim ve öğrenci işlerine yönelik katkılarıyla ilişkili olduğu için bu boyut

eğitim - öğretim ve öğrenci işleri olarak isimlendirilmiştir. 17 maddeden oluşan bu faktöre ait maddelerin faktör yükleri .40 ile .85 arasında değişmekte ve toplam varyansın %41,76'sını açıklamaktadır. Bu boyutta yer alan maddelere örnek olarak “Okulda uygulanmakta olan eğitim programlarının hangi konuları içereceğini belirler” gösterilebilir. İkinci faktör altında yer alan maddeler; okul aile birliğinin personel işleri ve okul işletmesinin yönetimine yönelik katkılarıyla ilişkilidir. 10 maddeden oluşan bu faktöre ait maddelerin faktör yükleri .41 ile .92 arasında değişmekte ve toplam varyansın %12,78'ini açıklamaktadır.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu bölümde araştırmaya temel oluşturan katılımcıların görüş ve algılarının belirlenmesinde kullanılan ölçme araçları ve uygulama sürecinden bahsedilmiştir.

Ölçme aracının uygulanma aşamaları şu şekilde gerçekleşmiştir: 2013–2014 öğretim yılında örneklem belirlendikten ve araştırma için gerekli izinler yasal yollarla alındıktan sonra, belirlenen okullara gidilip okul müdürleriyle araştırma konusunda konuşuldu ve gerekli bilgilendirme yapıldı. Anketler okul yöneticileri ve aile birliği üyeleri sayısınca çoğaltıldı. Araştırmacı tarafından dağıtılarak uygulamadan sonra toplandı.

3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

İstatistiksel çözümlemelere geçmeden önce, demografik değişkenler gruplandırılmış ardından katılımcılara uygulanan ölçek (Okul Aile Birliğinin Okul Yönetimine ve Okul - Aile - Öğrenci İlişkilerine Katkısı Ölçeği) puanlanmıştır. Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemeleri bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Bu aşamada, araştırma grubunu oluşturan kişilerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, çalışılan okul kademesi, eğitim durumu, medeni durum, görevi, daha önce okul aile birliklerinde görev alma durumu) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeğin toplam puanları için, ss, $\bar{X}$ değerleri saptanmıştır. Örneklem içerisinde normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar için parametrik analiz teknikleri normal

dağılımın görülmediği değişkenler için nonparametrik teknikler kullanılmıştır. Bağımsız grup t testi, Kruskal Wallis-h testi ve Mann Whitney-U testleri kullanılmıştır.

BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma grubunu oluşturan kişilerin demografik özelliklerinin (cinsiyet, yaş, çalışılan okul kademesi, eğitim durumu, medeni durum, görevi, daha önce okul aile birliklerinde görev alma durumu) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeğin alt boyutları ile toplam puanları için ortalama ve standart sapma değerleri ile farklılaşma analizleri sunulmuştur.

4.1. GRUBUN DEMOGRAFİK YAPISINA AİT DEĞERLER

Araştırmaya katılanların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo: 4.1. Demografik Özellikler

Demografik Özellikler	Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
Cinsiyet	Erkek	85	55,2	55,2	55,2
	Kadın	69	44,8	44,8	100,0
	Toplam	154	100,0	100,0	
Yaş	20-30 yaş	4	2,6	2,6	2,6
	31-40 yaş	57	37,0	37,0	39,6
	41 ve üzeri	93	60,4	60,4	100,0
	Toplam	154	100,0	100,0	
Çalışılan Okul	İlkokul	21	13,6	13,6	13,6
	Ortaokul	29	18,8	18,8	32,5
	Lise	104	67,5	67,5	100,0
	Toplam	154	100,0	100,0	

Mezuniyet	İlköğretim	6	3,9	3,9	3,9
	Lise	23	14,9	14,9	18,8
	Üniversite	125	81,2	81,2	100,0
	Toplam	154	100,0	100,0	
Medeni Durum	Evli	130	84,4	84,4	84,4
	Bekar	24	15,6	15,6	100,0
	Toplam	154	100,0	100,0	
Görevi	Okul Müdürü	18	11,7	11,7	11,7
	Müdür Yardımcısı	86	55,8	55,8	67,5
	Aile Birliği Üyesi	50	32,5	32,5	100,0
	Toplam	154	100,0	100,0	
Daha Önce Okul Aile Birliklerinde Görev Alma Durumu	Evet	83	53,9	53,9	53,9
	Hayır	71	46,1	46,1	100,0
	Toplam	154	100,0	100,0	

Tablo 4.1. de görüldüğü üzere örneklem grubunu kişilerin 85'i (%55,2) erkek, 69'u (%44,8) kadındır. Toplam 154 kişi vardır ve çoğunluğu erkektir. Katılımcıların 4'ü 20-30 (%2,6) yaşında, 57'si 31-40 (%37) yaşında, 93'ü (%60,4) 41 ve üzeri yaşındadır. Katılımcıların 21'i (%13,6) ilkokul, 29'u (%18,8) ortaokul, 104'ü (%67,5) lise de çalışmaktadır. Mezuniyetleri incelendiğinde 6'sının (%3,9) ilköğretim, 23'ü (%14,9) lise, 125'i (%81,2) üniversite mezunudur. Üniversite mezunlarının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Katılımcıların 130'u (%84,4) evli 24'ü (15,6) bekarıdır. 18'i (%11,7) müdür, 86'sı (%55,8) müdür yardımcısı ve 50'si (%32,5) Aile Birliği üyesidir. 83'ü (53,9) daha önce aile birliğinde görev almış, 71 (%46,1) görev almamıştır.

4.2. OKUL AİLE BİRLİĞİNİN OKULUN VE OKUL – VELİ - ÖĞRENCİ İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİNE KATKISI

Katılımcıların okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısına ilişkin değerlendirme düzeylerinin ölçeğin alt boyutları ve genel puanları açısından karşılaştırmalı incelemeleri Tablo 4.2.'de verilmektedir.

Tablo 4.2. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli – Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısı Ölçeğinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri

Boyut	N	$\bar{x}$	Ss
Eğitim ve Öğretim	154	54,38	12,598
Personel İşleri	154	35,33	7,334
Toplam	154	89,71	17,967

Tablo 4.2.'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısına ilişkin değerlendirmelerinin toplam ölçek puanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=89,71$ standart sapması $ss=17,967$; eğitim ve öğretim alt boyutu puanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=54,38$ standart sapması $ss=12,598$; personel işleri alt boyutu puanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=35,33$ standart sapması $ss=7,334$ olarak belirlenmiştir. Bu durum genel puanlar ve tüm alt boyutlarda okul aile birliğinin okulun ve okul-veli-öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

4.2.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul - Veli - Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi

Katılımcıların cinsiyetlerine göre okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının değerlendirilmesi Tablo 4.3.'te verilmektedir.

Tablo 4.3. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli - Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Cinsiyetlerine Göre Değerlendirilmesi

Puan	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	Sh	t Testi		
						t	Sd	P
Eğitim ve Öğretim	Erkek	85	50,54	11,551	1,253	-4,451	152	,000
	Kadın	69	59,12	12,294	1,480			
Personel İşleri	Erkek	85	32,66	6,631	,719	-5,473	152	,000
	Kadın	69	38,62	6,841	,824			
Toplam	Erkek	85	83,20	16,391	1,778	-5,441	152	,000
	Kadın	69	97,74	16,616	2,000			

Tablo 4.3.'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık genel ölçek ile alt boyutlarda anlamlı bulunmuştur. Kadınların değerlendirme puanları daha yüksektir. Kadınlar aile birliğinin okul gelişimine katkısını erkeklere göre daha olumlu değerlendirmektedirler.

4.2.2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli - Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi

Katılımcıların yaşlarına göre okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının değerlendirilmesi Tablo 4.4.'te verilmektedir.

Tablo 4.4. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli - Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Yaşlarına Göre Değerlendirilmesi

Puan	Yaş	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Eğitim ve Öğretim	20-30 yaş	4	43,50			
	31-40 yaş	57	84,66			
	41- ve üzeri	93	74,58	4,205	2	,122
	Toplam	154				
Personel İşleri	20-30 yaş	4	32,50			
	31-40 yaş	57	68,11			
	41- ve üzeri	93	85,19	9,406	2	,009
	Toplam	154				
Toplam	20-30 yaş	4	38,50			
	31-40 yaş	57	78,28			
	41- ve üzeri	93	78,70	3,150	2	,207
	Toplam	154				

Tablo 4.4.’te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında personel işleri alt boyutunda anlamlı farklılık bulunurken diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Personel işleri alt boyutunda anlamlı farklılık bulunan grupları tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları Tablo 4.5.’te verilmektedir.

Tablo 4.5. Personel İşleri Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Yaş	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
20-30 yaş	4	12,50	50,00	40,000	-2,200	,028
31-40 yaş	57	32,30	1841,00			
Toplam	61					
20-30 yaş	4	22,50	90,00	80,000	-1,927	,054
41 ve üzeri	93	50,14	4663,00			
Toplam	97					
31-40 yaş	57	64,82	3694,50	2041,500	-2,364	,018
41 ve üzeri	93	82,05	7630,50			
Toplam	150					

Toplam 4.5.'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda tüm grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. 20-30 yaş grubu ile 31-40 yaş grubu karşılaştırıldığında 31-40 yaş grubunun, 20-30 yaş grubu ile 41 ve üzeri yaş grubu arasında 41 ve üzeri yaş grubunun, 31-40 yaş grubu ile 41 ve üzeri yaş grubu arasında 41 ve üzeri yaş grubunun daha olumlu değerlendirmelerde bulunduğu görülmektedir. Yaş yükseldikçe olumlu değerlendirmelerin arttığı görülmektedir.

4.2.3. Katılımcıların Çalıştıkları Okula Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli – Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi

Katılımcıların çalıştıkları okula göre okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının değerlendirilmesi Tablo 4.6. 'da verilmektedir.

Tablo 4.6. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli - Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Çalıştıkları Okula Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Boyut	Okul	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Eğitim ve Öğretim	İlkokul	21	89,95	2,654	2	,265
	Ortaokul	29	81,88			
	Lise	104	73,76			
	Toplam	154				
Personel İşleri	İlkokul	21	97,98	9,381	2	,009
	Ortaokul	29	89,29			
	Lise	104	70,08			
	Toplam	154				
Toplam	İlkokul	21	91,33	3,281	2	,194
	Ortaokul	29	82,40			
	Lise	104	73,34			
	Toplam	154				

Tablo 4.6.'da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının çalıştıkları okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında personel işleri alt boyutunda anlamlı farklılık bulunurken diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Personel işleri alt boyutunda anlamlı farklılık bulunan gruplar tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları Tablo 4.7.'de verilmektedir.

Tablo 4.7. Personel İşleri Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Okul	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
İlkokul	21	26,64	559,50	280,500	-,475	,635
Ortaokul	29	24,67	715,50			
Toplam	50					
İlkokul	21	82,33	1729,00	686,000	-2,688	,007
Lise	104	59,10	6146,00			
Toplam	125					
Ortaokul	29	79,62	2309,00	1142,000	-2,001	,045
Lise	104	63,48	6602,00			
Toplam	133					

Tablo 4.7.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının çalışılan okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda ilkokul ile ortaokul arasında anlamlı farklılık bulunmazken, ilkokul ve lise arasında ilkokul lehine, ortaokul ve lise arasında ortaokul lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. İlkokulda çalışanları daha olumlu düşündükleri sonra ortaokulda çalışanlar olumlu düşünmektedirler. Lisede çalışanlar ise en az olumlu düşünen gruptur.

4.2.4. Katılımcıların Mezuniyetlerine Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli – Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi

Katılımcıların mezuniyetlerine göre okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının değerlendirilmesi Tablo 4.8.'de verilmektedir.

Tablo 4.8. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli - Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Mezuniyetlerine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Mezuniyet	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Eğitim ve Öğretim	İlköğretim	6	52,33	41,713	2	,000
	Lise	23	132,30			
	Üniversite	125	68,62			
	Toplam	154				
Personel İşleri	İlköğretim	6	66,67	15,806	2	,000
	Lise	23	111,43			
	Üniversite	125	71,78			
	Toplam	154				
Toplam	İlköğretim	6	57,17	37,358	2	,000
	Lise	23	129,59			
	Üniversite	125	68,89			
	Toplam	154				

Tablo 4.8.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının mezuniyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farklılık bulunan grupları tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları Tablo 4.9.'da verilmektedir.

Tablo 4.9. Eğitim ve Öğretim Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
İlköğretim	6	3,50	21,00	,000	-3,756	,000
Lise	23	18,00	414,00			
Toplam	29					
İlköğretim	6	52,33	314,00	293,000	-,904	,366
Üniversite	125	66,66	8332,00			
Toplam	131					
Lise	23	126,30	2905,00	246,000	-6,316	,000
Üniversite	125	64,97	8121,00			
Toplam	148					

Tablo 4.9.'da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının eğitim ve öğretim alt boyutu mezuniyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda ilköğretim ile üniversite mezunları arasında anlamlı farklılık bulunmazken, ilköğretim ve lise arasında lise lehine, lise ve üniversite mezunları arasında lise mezunları lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Lise mezunları en olumlu düşünen gruptur.

Tablo 4.10. Personel İşleri Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
İlköğretim	6	7,83	47,00	26,000	-2,336	,019
Lise	23	16,87	388,00			
Toplam	29					
İlköğretim	6	62,33	374,00	353,000	-,243	,808
Üniversite	125	66,18	8272,00			
Toplam	131					
Lise	23	106,57	2451,00	700,000	-3,914	,000
Üniversite	125	68,60	8575,00			
Toplam	148					

Tablo 4.10.'da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının personel işleri alt boyutunda mezuniyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda ilköğretim ile üniversite mezunları arasında anlamlı farklılık bulunmazken, ilköğretim ve lise arasında lise lehine, lise ve üniversite mezunları arasında lise mezunları lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Lise mezunları en olumlu düşünen gruptur.

Tablo 4.11. Toplam Ölçeğin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
İlköğretim	6	4,50	27,00	6,000	-3,411	,001
Lise	23	17,74	408,00			
Toplam	29					
İlköğretim	6	56,17	337,00	316,000	-,650	515
Üniversite	125	66,47	8309,00			
Toplam	131					
Lise	23	123,85	2848,50	302,500	-6,015	,000
Üniversite	125	65,42	8177,50			
Toplam	148					

Tablo 4.11.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının toplam ölçeğin mezuniyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda ilköğretim ile üniversite mezunları arasında anlamlı farklılık bulunmazken, ilköğretim ve lise arasında lise lehine, lise ve üniversite mezunları arasında lise mezunları lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Lise mezunları en olumlu düşünen gruptur.

4.2.5. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli – Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi

Katılımcıların medeni durumlarına göre okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının değerlendirilmesi Tablo 4.12.'de verilmektedir.

Tablo 4.12. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul – Veli – Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Medeni Durumlarına Göre Değerlendirilmesi

Puan	Medeni Durum	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Eğitim ve Öğretim	Evli	130	79,83	10377,50	1257,500	-1,509	,131
	Bekar	24	64,90	1557,50			
	Toplam	154					
Personel İşleri	Evli	130	76,61	9959,00	1444,000	-,579	,562
	Bekar	24	82,33	1976,00			
	Toplam	154					
Toplam	Evli	130	79,23	10300,00	1335,000	-1,122	262
	Bekar	24	68,13	1635,00			
	Toplam	154					

Tablo 4.12.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

4.2.6. Katılımcıların Görevlerine Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul - Veli - Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi

Katılımcıların görevlerine göre okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının değerlendirilmesi Tablo 4.13.'te verilmektedir.

Tablo 4.13. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul - Veli - Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Görevlerine Göre Değerlendirilmesi

Puan	Görevi	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Eğitim ve Öğretim	Müdür	18	77,83	25,126	2	,000
	Müdür yardımcısı	86	62,86			
	Aile Birliği Üyesi	50	102,56			
	Toplam	154				
Personel İşleri	Müdür	18	95,28	52,788	2	,000
	Müdür yardımcısı	86	54,67			
	Aile Birliği Üyesi	50	110,36			
	Toplam	154				
Toplam	Müdür	18	82,86	39,500	2	,000
	Müdür yardımcısı	86	58,55			
	Aile Birliği Üyesi	50	108,16			
	Toplam	154				

Tablo 4.13.'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının çalıştıkları görev değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farklılık bulunan grupları tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları Tablo 4.14.'te verilmektedir.

Tablo 4.14. Eğitim ve Öğretim Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Görev	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	Z	P
Müdür	18	61,61	1109,00	610,000	-1,412	,158
Müdür yardımcısı	86	50,59	4351,00			
Toplam	104					
Müdür	18	25,72	463,00	292,000	-2,205	,027
Aile Birliği Üyesi	50	37,66	1883,00			
Toplam	68					
Müdür yardımcısı	86	55,77	4796,00	1055,000	-4,949	,000
Aile Birliği Üyesi	50	90,40	4520,00			
Toplam	136					

Tablo 4.14.'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının eğitim ve öğretim alt boyutu görev değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda müdür ile müdür yardımcısı arasında anlamlı farklılık bulunmazken, müdürle aile birliği üyesi arasında aile birliği üyesi lehine, müdür yardımcısı ile aile birliği üyesi arasında aile birliği üyesi lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aile birliği üyeleri en olumlu düşünen gruptur. Müdür yardımcıları ise en olumsuz düşünen gruptur.

Tablo 4.15. Personel İşleri Alt Boyutu Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Görev	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Müdür	18	78,31	1409,50	309,500	-4,006	,000
Müdür yardımcısı	86	47,10	4050,50			
Toplam	104					
Müdür	18	26,47	476,50	305,500	-2,016	,044
Aile Birliği	50	37,39	1869,50			
Toplam	68					
Müdür yardımcısı	86	51,08	4392,50	651,500	-6,783	,000
Aile Birliği	50	98,47	4923,50			
Toplam	136					

Tablo 4.15.'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının personel işleri alt boyutunda görev değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda müdür ile müdür yardımcısı arasında müdürler lehine, müdürle aile birliği üyesi arasında aile birliği üyesi lehine, müdür yardımcısı ile aile birliği üyesi arasında aile birliği üyesi lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aile birliği üyeleri en olumlu düşünen gruptur. Müdür yardımcıları ise en olumsuz düşünen gruptur.

Tablo 4.16. Toplam Ölçek Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Görev	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Müdür	18	67,00	1206,00	513,000	-2,246	,025
Müdür yardımcısı	86	49,47	4254,00			
Toplam	104					
Müdür	18	25,36	456,50	285,500	-2,293	,022
Aile Birliği	50	37,79	1889,50			
Toplam	68					
Müdür yardımcısı	86	52,59	4522,50	781,500	-6,186	,000
Aile Birliği	50	95,87	4793,50			
Toplam	136					

Tablo 4.16.'da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının toplam ölçeğin görev değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda müdür ile müdür yardımcısı arasında müdürler lehine, müdürle aile birliği üyesi arasında aile birliği üyesi lehine, müdür yardımcısı ile aile birliği üyesi arasında aile birliği üyesi lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aile birliği üyeleri en olumlu düşünen gruptur. Müdür yardımcıları ise en olumsuz düşünen gruptur.

4.2.7. Katılımcıların Daha Önce Görev Alma Durumuna Göre Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul - Veli - Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Değerlendirilmesi

Katılımcıların daha önce görev alma durumuna göre okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının değerlendirilmesi Tablo 4.17.de verilmektedir.

Tablo 4.17. Okul Aile Birliğinin Okulun ve Okul - Veli - Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının Daha Önce Görev Alma Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Puan	Testler	N	$\bar{X}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Eğitim ve Öğretim	Evet	83	58,99	10,065	1,105	5,325	152	,000
	Hayır	71	49,00	13,180	1,564			
Personel İşleri	Evet	83	38,12	6,371	,699	5,583	152	,000
	Hayır	71	32,07	7,072	,839			
Toplam	Evet	83	97,11	13,740	1,508	6,151	152	,000
	Hayır	71	81,07	18,543	2,201			

Tablo 4.17.'de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının daha önce aile birliklerinde görev alma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık tüm alt boyutlarda anlamlı bulunmuştur. Daha önce çalışanların çalışmayanlara göre daha olumlu oldukları görülmektedir.

BÖLÜM SON. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmaya ilişkin sonuçlara yer verilerek elde edilen sonuçlar tartışılacak ve elde edilen bulgular öneriler şeklinde sunulacaktır. Katılımcıları Okul Aile Birliği üyeleri ve okul yöneticileri olan araştırma neticesinde elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak okul – veli ve öğrenci ilişkilerine yönelik birtakım önerilerde bulunulacaktır.

Bu araştırma sonucunda ulaşılan sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz:

Örneklem grubunu oluşturan kişilerin çoğunluğu erkek, 41 ve üzeri yaşında, lisede çalışmakta, üniversite mezunu, evli, daha önce aile birliğinde görev almıştır. Katılımcılar okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının orta düzeyde olduğunu düşünmektedirler. Bu bulguyu destekler nitelikte Dizbay (2010)’ın araştırma sonucu bulunmaktadır. Bu sonuca göre Dizbay (2010), Okul Aile Birliklerinin eğitim öğretim boyutunda okul yönetimine katkı gösteremediğini, ancak öğretim materyalleri seçimi ve temininde, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmada, okulda uyulması gereken kurallar hakkında veli bilgilendirmesi yapmada kısmi katılımlarının olduğunu belirtmektedir. Albayrak (2004) aile birliği üyelerinin yeterince okulla işbirliği yapmadığını ileri sürmektedir. Bu durumu destekler nitelikte Bingöl (2004) de aile birliklerinin eğitim-öğretim konusunda okul yönetimiyle yeterince işbirliği yapamadıkları bulgusuna ulaşmıştır. Akal (2010) ise Okul Aile Birliğinde ikinci kez görev alan velilerin Okul Aile Birliği görevlerinin önemine ilişkin görüşlerini incelemiş görevlerin yerine getirilme düzeyine bakarak daha yüksek ortalama değerlerle ifade edildiğini görmüştür.

Veliler Okul Aile Birliği görevlerini çok önemli görürlerken, görevlerin yerine getirilmesini daha düşük ortalama değerlerle yani “orta” derece ile ifade etmişlerdir. Okul aile birliği yönetimlerinin yerine getirdikleri görevlere bakıldığında, bunların daha çok akçalı işler, fiziksel düzenlemeler ve donanımına yönelik işler olduğu gözlenmiştir.

Okul aile birliği üyeleri eğitim öğretime yönelik görevlerde yer almadıkları gibi bu görevleri önemli görme dereceleri de diğer görevlere göre daha düşüktür. Baylan (2008) da sadece parasal konularda görevlerini yeteri kadar yerine getiren okul aile birliklerinin diğer görevlerini çok az düzeyde yerine getirdiklerini ifade etmektedir.

Kadınlar aile birliğinin okul gelişimine katkısını erkeklere göre daha olumlu değerlendirmektedirler. Bu durum kadınların yardım ve destek beklentilerinin düşük düzeyde olmasından ya da yapılan çalışmaları takdirle karşılamalarından ileri geldiği düşünülebilir.

Kişilerin yaşlarına göre okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının eğitim öğretim ile toplam ölçekte anlamlı bulunmazken personel işlerinde anlamlı bulunmuştur. Personel İşlerinde 20-30 yaş grubu ile 31-40 yaş grubu karşılaştırıldığında 31-40 yaş grubunun, 20-30 yaş gurubu ile 41 ve üzeri yaş grubu arasında 41 ve üzeri yaş grubunun, 31-40 yaş grubu ile 41 ve üzeri yaş grubu arasında 41 ve üzeri yaş grubunun daha olumlu değerlendirmelerde bulunduğu görülmüştür. Yaş yükseldikçe olumlu değerlendirmelerin arttığı görülmüştür. Bu bulguları destekler nitelikte Baylan (2008) 35 ve Altı yaş olan yönetici gurubu ile, 35-40 arası yaş olan grup ve 40-45 arası yaş olan grup arasında, 35-40 Arası yaş olan yönetici gurubu ile 45-50 Arası yaş olan grup arasında, 40-45 Arası yaş olan yönetici grubu ile 45-50 Arası yaş olan grup arasında, 45-50 Arası yaş olan yönetici grubu ile 50 ve Üzeri yaş olan grup arasında istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgulardan farklı olarak Dizbay (2010) okul aile birliğinin eğitim-öğretim ve öğrenci işlerine katkısına yönelik yönetici görüşleri açısından görev durumuna, yaş durumuna ve kıdem durumuna göre de anlamlı bir farklılık bulmamıştır.

Okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının çalıştıkları okul değişkenine göre personel işleri alt boyutunda anlamlı farklılık bulunurken diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Personel işlerinde ilkokul ile ortaokul arasında anlamlı farklılık bulunmazken, ilkokul ve lise arasında ilkokul lehine, ortaokul ve lise arasında ortaokul lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. İlkokulda çalışanların daha olumlu düşündükleri, ikinci sırada ortaokulda çalışanların olumlu düşündükleri görülmektedir. Lisede çalışanlar ise en az olumlu düşünen gruptur.

Lisede çalışanların beklentilerin daha fazla olmasının buna sebep olduğu düşünülmektedir.

Kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının mezuniyetlerine göre tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmuştur. Eğitim-öğretim alt boyutunda ilköğretim ile üniversite mezunları arasında anlamlı farklılık bulunmazken, ilköğretim ve lise arasında lise lehine, lise ve üniversite mezunları arasında lise mezunları lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Lise mezunları en olumlu düşünen gruptur. Personel işlerinde ilköğretim ile üniversite mezunları arasında anlamlı farklılık bulunmazken, ilköğretim ve lise arasında lise lehine, lise ve üniversite mezunları arasında lise mezunları lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Lise mezunları en olumlu düşünen gruptur.

Medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Medeni durumun aile birliğinin okul gelişimine katkısıyla ilgili düşüncelere etki etmediği anlaşılmaktadır.

Kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının çalıştıkları görev değişkenine göre tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmuştur. Müdür ile müdür yardımcısı arasında anlamlı farklılık bulunmazken, müdürle aile birliği üyesi arasında aile birliği üyesi lehine, müdür yardımcısı ile aile birliği üyesi arasında aile birliği üyesi lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aile birliği üyeleri en olumlu düşünen gruptur. Müdür yardımcıları ise en olumsuz düşünen gruptur. Müdür yardımcılarının beklenti düzeylerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Kişilerin okul aile birliğinin okulun ve okul - veli - öğrenci ilişkilerinin gelişimine katkısının daha önce aile birliklerinde görev alma durumuna göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Daha önce çalışanların çalışmayanlara göre daha olumlu değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür. Aile birliğinde görev almak bakış açısını değiştirmektedir. Çalışmalardan haberdar olunmuş olması bu duruma etki etmiş olabilir.

Bu araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlardan yola çıkılarak yapılabilecek önerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

Aile birliği okul gelişimi açısından oldukça önemlidir. Ancak katılımcılar aile birliğinin işlevinin yeterli olmadığını düşünmektedirler. Bu durum dikkate alındığında aile birliklerinin daha aktif çalışmasının gereği ortadadır. Bu açıdan verimliliği artırmak için aile birliği üyelerini sürecin içine çekmek gerekmektedir.

Aile birliğinin yönetime yardımcı olabilecek şekilde yapılandırılması ve burada görev alacak kişilerin aktif çalışacak kişilerden ve özellikle de maddi durumu iyi olan velilerden seçilmesi ayrıca önemlidir. Okul Aile Birliği güçlü olan ve aktif çalışan okulların diğer okullardan her açıdan farklı ve güzel olması bu durumun kanıtıdır.

Aile birliğinin yaptığı çalışmaların tanıtımının yapılması ve görünürlüğünün artırılması bakış açılarının değişmesini sağlayabilir.

Aile birliğinde görev alanların daha olumlu düşünceler taşıdığı görüldüğünden dönüşümlü olarak aile birliğinde görev alınması sağlanabilir. Velilere Okul Aile Birliklerinde görev verilmesi ve velilerin okulun içine çekilmesi sanılanın aksine okul idarelerinin elini güçlendirir ve de işlerini kolaylaştırır. Elverir ki okul yöneticisinin kendine olan güveni ve inancı tam olsun.

Lisede çalışanların beklentilerinin daha yüksek olduğu görüldüğünden bu okullarda görev alan aile birliği üyelerinin okulun amaçlarını gözeterek bir hareket planı hazırlamaları ve çalışmalarını bu plan doğrultusunda sürdürmeleri önerilmektedir.

Okul yöneticilerinin okulda üretilen her güzel işin kendi ellerinden çıkmasını istemek veya ortaya konan her güzel işi sahiplenmek istemeleri düşüncesiyle tüm yetkileri ellerinde toplamaktadırlar. Oysa yetkilerinin bir kısmını diğer yardımcı idarecilere bir kısmını da Okul Aile Birliği üyelerine devretmesi ve okul yöneticisinin orkestra şefliği yapması ve böylelikle yine okulda üretilen her güzel işin kendi hanesine yazılacağını bilmesi gerekmektedir.

Okullarda okul yöneticilerinin Okul Aile Birliği üyelerine nazaran daha sık değişmeleri durumu yaşanmaktadır. Bu gibi durumlarda yeni gelen yöneticilerin

adaptasyonları sağlanıncaya kadar birlik üyelerinin okuldaki faaliyetleri sekteye uğramaktadır. Okul Aile Birliği üyelerinin çocukları okulda okuduğu sürece (4 yıl) üyeliğe yeniden seçilebilmektedirler. Ancak bazen bu 4 yıl içinde birden fazla yöneticinin değiştiği durumlar yaşanmaktadır. Her yeni gelen yöneticinin kuruma uyum sağlaması ve kurumu tanınması belli bir zaman almaktadır. Bundan dolayı bir önceki yönetici ile başlatılan bir proje bir sonraki yönetici tarafından gereksiz görülerek iptal dahi edilebilmektedir. Bu konudaki önerimiz okullardaki yönetici değişikliklerinin çok kısa aralıklarla yapılmaması (mecburi durumlar hariç, ölüm ya da hastalık gibi) gerekliyse de değişiklik için bir alt sınır konulması (12 aydan önce okul yöneticilerinin değiştirilmemesi gibi) öngörülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Açıkalin, A., (1997), “*Toplumsal, Kurumsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*”, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 30.
2. Akal, Ő., (2010), “*İlköğretim Okullarında, Okul Aile Birliği Görevlerine Verilen  nem Derecesi ve Bu Görevlerin GerçekleŐme Düzeyi*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Bilim Dalı, İstanbul.
3. Albayrak, F., (2004), “*İlköğretim Okullarının Yönetiminde Okul Aile Birliklerinin Okul Yönetimine Katkısı*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
4. Atayeter, H., (2004), “*İlköğretim Okullarında Okul Aile İşbirliği (Diyarbakır İl  rneği)*”, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilimdalı, Diyarbakır, 2-12.
5. Başaran, İ. E., (1994), *Eğitime Giriş*, Kadioğlu Matbaacılık, Ankara, 24-123.
6. Baylan, M., (2008), “*Okul yöneticilerinin algılarına göre okul aile birliklerinin işlevlerini yerine getirmelerindeki yeterlilik düzeyi (Pendik  rneği)*”, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
7. Bingöl, C., (2004), “*Okul- Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleőtirme Derecesinin Belirlenmesi*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
8. Bursalioğlu, Z., (2005), “*Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*”, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 64-89.
9. Can, H., (1991), “*Organizasyon ve Yönetim*”, Adım Yayıncılık, Ankara, 52.
10. Cavkaytar, A., (2008), “*Okul, Aile ve evre İş Birliği*”, (Ed. Küçülyılmaz, E. A.) Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1838, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 955, Eskişehir, 83-85.

11. Ceyhan, E., (2008), “*Eğitim Sürecinde Aile Katılımı ve Aile Rehberliği, Anne Baba Eğitimi*”, (Ed. Türküm, S) Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1843 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 959 Açıköğretim Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Lisans Programı, Eskişehir, 155-168.
12. Diken, İ. H., (2008), “*Okul, Aile ve Çevre İş Birliği*”, (Ed. Küçülyılmaz, E. A.) Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1838, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 955, Eskişehir, 4-9.
13. Dinç, B., (2008), “*Okul Aile ve Çevre İşbirliği*”, (Ed. Küçükyılmaz, E. A.), Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1838, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 955, Eskişehir, 81-82.
14. Dizbay, S., (2010), “*Ortaöğretim Kurumlarında Okul-Aile Birliklerinin Okul Yönetimine Katılım Düzeyleri (Kocaeli ili örneği)*”, Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
15. DPT, (2006), “*Dokuzuncu Kalkınma Planı*”, (2007-2013), 85.
16. DPT, (2004), “*Türkiye’nin Üyeliğinin AB’ye Muhtemel Etkileri*”, DPT 17. Müsteşarlığı.
17. DPT, (2002), “*Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*”, 2001-2005, 82-94.
18. Erkıılıç, T. A., (2008), “*Okul, Aile ve Çevre İş Birliği*”, (Ed. Küçülyılmaz, E. A.) Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1838, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 955, Eskişehir, 99-132.
19. Esen, Ö., (1985), “*İşletme Yönetiminde Sistem Yaklaşımı*”, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul, 10-35.
20. Fişek, K., (1979), “*Yönetim*”, Sevinç Yayınevi, Ankara, 8-9.
21. Friend, M. & Bursuck, W.D. (2002), “*Including Students With Special Needs: A Practical Guide for Classroom Teachers*”, (akt: Diken, İ. H. 2008), Boston, MA: Allyn & Bacon, 3.
22. Gökçe, B., (1988), “*Toplumsal Bilimlerde Araştırma*”, Savaş Yayınları, Ankara, 80
23. Karasar, N., (2006), “*Bilimsel Araştırma Yöntemleri*”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 11.

24. Kaya, S., (2013), “*Eğitim Biliminde Yenilikler*”, (Ed. Hakan, A.), Anadolu Üniversitesi Yayını No:2789, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1747, Eskişehir, 18.
25. Kebeci, S., (2006), “*Okul Aile Birliğinin Okul Performansı Üzerindeki Rolü*”, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim Ve Organizasyon Bilim Dalı, İstanbul, 21-30.
26. Küçükylmaz, E. A., (2008), “*Okul, Aile ve Çevre İş Birliği*”, Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1838, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 955, Eskişehir, 56-60.
27. MEB, (2005), “*Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği*”.
28. MEB, (2012), “*Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği*”. Resmi Gazete: 28199
29. MEB, (2007), “*Milli Eğitim Şûraları*”, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
30. MEB, (2006a), “*36-72 Aylık Çocuklar İçin Okulöncesi Eğitim Programı*”, YAPA Yayın Pazarlama, İstanbul.
31. MEB, (2006b), *Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*.
32. MEB, (2002), “*2002 Yılı Başında Milli Eğitim*”.
33. MEB, (1995), “*İlköğretim Okulu Programı*”, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
34. MEB, (1973), “*Milli Eğitim Temel Yasası*”.
35. MEB, (2006c), “*Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Okulöncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin)*”. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
36. Oğan, M., (2000), “*Okul- Aile Birliği ile Ana-Baba İletişimi ve Velilerin Eğitim Beklentisi*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
37. Özdemir, M., (1996), “*Yerel Yönetimler ve Eğitim*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), TODAİE, Ankara, 70.
38. Serter, N., (2008), “*21. Yüzyılda İnsan Merkezli Eğitim*”, Nesnel Yayınları, İstanbul, 70.
39. Sucu, Y., (2000), “*Örgütsel Değişim*”, Elit Yayıncılık, Ankara, 11-121.

40. Şişman, M., (2010), “*Eğitim ve Okul Yönetimi*”, (TEYÖ-601 Karip, E.):
<http://www.gokhandokuyucu.com/yl/eoy.pdf> erişim tarihi:01.06.2013.
41. Şişman, M., (2013), “*Türk Eğitim Sistemi*”, Pegem A, Ankara, 4-20.
42. Tezel-şahin, F. ve Ünver, N., (2005), “*Okulöncesi Eğitim Programlarına Aile Katılımı*”, Kastamonu Eğitim Dergisi, 13-30.
43. Ulusal Program, (2001), “*Ulusal Program-Özel*”, Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği.
44. Yalçınkaya, M., (2002), “*Açık Sistem Teorisi ve Okula Uygulanması*”, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 2, 103-116.
45. Yiğit, B. ve Bayrakdar, M., (2006), “*Okul Çevre İlişkileri*”, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2-3.

EK A Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Bu anket “Resmi Okullarda Okul Aile Birliklerinin Okulun ve Okul – Veli – Öğrenci İlişkilerinin Gelişimine Katkısının İncelenmesi Ve İşlevselliğinin Artırılması İçin İyileştirme Yöntemlerinin Araştırılması” adlı bilimsel bir çalışma için gerçekleştirilmektedir. Araştırmanın sağlıklı bulgulara ulaşması anketteki ifadelere vereceğiniz cevaplara bağlıdır. Cevaplarınızın gerçek DÜŞÜNCE ve görüşlerinizi yansıtmaması son derece önemlidir. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

Ankette yer alan soruların tümünü içtenlikle yanıtlamanızı ve gereken özeni göstermenizi diler, ilgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Murat Erdoğan
Okan Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

1.Cinsiyetiniz:

☐ Erkek ☐ Kadın

2. Yaşınız:

☐ 20-30 ☐ 31-40 ☐ 41 ve üzeri

3. Çalıştığınız Okul Kademesi

☐ İlkokul
☐ Ortaokul
☐ Lise

4. Eğitim Durumu:

☐ İlkokul
☐ Ortaokul
☐ Lise
☐ Yüksekokul-Üniversite

5. Medeni Durum

☐ Evli ☐ Bekar

6. Göreviniz

☐ Müdür ☐ Müdür yardımcısı ☐ Aile Birliği Üyesi

7.Daha önce Aile Birliklerinde görev aldınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

“Eğitim öğretim” ile ilgili maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Okul Aile Birliği okulumuzda öğretim materyallerini.(ders kitabı, araç-gereç, dergi vb.) seçmede okul yönetimine katkıda bulunur.					
2. Okul Aile Birliği okulumuzda öğretim materyallerini temin eder.					
3. Okulda uygulanmakta olan eğitim programlarının hangi konuları içereceğini belirler.					
4. Eğitim-öğretimle ilgili kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapar.					
5. Okulda uyulması gereken kuralları hakkında velileri bilgilendirir ve onlarla işbirliği yapar.					
6. Öğrencilerin zararlı alışkanlıklar edinmemesi için çalışmalar yapar.					
7. Okulda öğrenci gelişimine yönelik seminerler düzenler.					
8. Çevrenin eğitim ihtiyaçlarını belirler.					
9. Öğrenci velilerin öğrencilerinin yönelebilecekleri meslekler ve bilgi alanları konusunda aydınlatılmasına yönelik çalışmalar yapar.					
10. Okul Aile Birliği okulumuzda Velilere öğrencilerin okul içi durumlarını (disiplin-ders başarısı) bildirir.					
11. Okula, öğrencinin ev içi durumunu (ekonomik, psikolojik) bildirir.					
12. Sınıf rehber öğretmenleriyle okul-veli işbirliğinin nasıl daha etkili olabileceğini tespit eder.					
13. Öğrenciye ilişkin bilgilerin elde edilmesi, korunması ve kullanılmasında nelerin yapılabileceğini tespit eder.					
14. Ailede okulda ve çevrede, öğrencilerin iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlayıcı tedbirler alır.					
15. Özel eğitim gerektiren öğrenciler için ek eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesini sağlar ve destekler.					
16. Okula yeni kaydolun öğrencilere oryantasyon eğitimi verir.					
17. Devamsızlık yapan öğrencilerin düzenli bir şekilde okula devamını sağlamada veliler ve okul yönetimiyle işbirliği yapar.					

Personel işleri” ile ilgili maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Okul Aile Birliği okulumuzda yardımcı hizmetli kadrosunda çalıştırılacak kişilerde aranacak özelliklerin neler olması gerektiğini belirler.					
2. Okul Aile Birliği okulumuzda memur olarak çalışacak - çalıştırılacak kişilerde aranacak özelliklerin neler olması gerektiğini belirler.					
3. Okul Aile Birliği okulumuzda bütçe dışı gelirlerini ve harcamalarını tespit eder ve düzenler.					
4. Okul Aile Birliği Tatillerde ve derslerden sonra okul ile ilgili kişilerin (öğrenci- veli - öğretmen- yönetici) okulun sağlayabileceği birtakım imkânlardan (kütüphane-bahçe-oyun ve spor tesisleri vs) nasıl yararlanabileceğinin esaslarını belirler.					
5. Tatillerde ve derslerden sonra okul bahçesinin kullanımını düzenler.(otopark vs gibi)					
6. Tatillerde ve derslerden sonra okul spor salonunun kullanımını düzenler.					
7. Okul servis hizmetlerinin sağlıklı düzenli ve disiplinli olarak yürütülmesinde yaşanabilecek aksaklıklarda çözüme katkıda bulunur.					
8. Okulun ihtiyaçlarını tespit eder.					
9. Okulun bina, derslik, oda, bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımı konusunda gerekli yardımları sağlar.					
10. Milli bayramlar, anma ve kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek törenlerin ve toplantıların giderlerine katkıda bulunur.					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı Soyadı : Murat ERDOĞAN
Doğum tarihi : 21.10.1972
Doğum yeri : Develi / Kayseri
Medeni Durumu : Evli

Eğitim :

İlkokul : Develi Dumlupınar İlkokulu
Ortaokul : Develi İmam Hatip Ortaokulu
Lise : Sarıyer İmam Hatip Lisesi
Lisans : Marmara Üniv. Atatürk Eğitim Fak. Türk Dili ve Edb.
Öğretmenliği

Çalıştığı Kurumlar:

1994-1995 eğitim-öğretim sezonunda Fem Dersanelerinde başladığım öğretmenliğe 1999 yılında MEB'e geçerek devam ettim. 50.Yıl Besim Kadırgan ve Ahmet Rasim Ortaokullarında öğretmenlik yaptıktan sonra İsmet İnönü İlköğretim Okulu ve Kadir Has Anadolu Lisesinde müdür yardımcılığı görevlerinde çalıştım. Şu anda ise Gülsuyu İmam Hatip Ortaokulunda çalışmaktayım.